

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Zájem žáků 9. ročníků základních škol o studium technických oborů na středních odborných učilištích

Bakalářská práce

Autor: Jaromír Pavel

Studijní program: Učitelství praktického vyučování

Vedoucí práce: Mgr. Radka Skorunková, Ph.D.

Oponent práce: Doc. PhDr. PaedDr. Kamil Janiš, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor: Jaromír Pavel

Studium: P21K0453

Studijní program: B0114A300063 Učitelství praktického vyučování

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování

Název bakalářské práce: **Zájem žáků 9. ročníků základních škol o studium technických oborů na středních odborných učilištích**

Název bakalářské práce AJ: The interest of 9th-grade students in vocational school's technical studies

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je zjistit, co je motivací žáků devátých ročníků základních škol na Kutnohorsku k rozhodnutí studovat technické obory na SOU. Vedlejším cílem je provedení teoretické vstupní diagnostiky jejich technické zdatnosti.

Teoretická část bakalářské práce objasňuje specifika psychického vývoje dané věkové skupin a shrnuje teoretické poznatky o využití motivace ve vzdělávacím procesu žáka.

Praktickou část tvoří průzkum zájmu žáků o studium technických oborů na SOU realizovaný formou dotazníku a metodou rozhovoru. Cílovou skupinou jsou žáci 9. ročníků základních škol zřízených na Kutnohorsku v obcích s počtem obyvatel menším než 1500, kteří si podali přihlášku ke studiu technických oborů na SOU.

Výstupem bakalářské práce jsou informace o motivaci žáků ke studiu, jejichž znalost může napomoci učitelům budoucích žáků prvních ročníků SOU technického zaměření porozumět u motivaci žáků a ve výuce se zaměřit na další podporu zájmu žáků o výuku. Dále je v bakalářské práci zjištěno, zda budoucí žáci nastupují ke studiu s nějakou vstupní technickou zkušeností, kterou by mohl učitel odborného výcviku ve výuce navázat.

- MACEK, P. Adolescence. Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7
- MASLOW, A. H. Motivace a osobnost. Portál, 2021. 375 s. ISBN 978-80-262-1728-2
- NAKONEČNÝ, M. Motivace chování. Triton, 2014. 599 s. ISBN 978-80-7387-830-6
- JEDLIČKA, R. Pedagogická psychologie pro učitele. Grada, 2018. 528 s. ISBN 978-80-271-0586-1
- VENDEL, Š. Kariérní poradenství. Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9

Zadávací pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Radka Skorunková, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. PaedDr. Kamil Janiš, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 5.1.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 10. 2. 2024

.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Radce Skorunkové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytla.

Anotace

PAVEL, Jaromír. *Zájem žáků 9. ročníků základních škol o studium technických oborů na středních odborných učilištích*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 46 s. Bakalářská práce.

Cílem práce je zjistit, co je motivací žáků devátých ročníků základních škol na Kutnohorsku k rozhodnutí studovat technické obory na SOU a co žáky zajímá. Vedlejším cílem je provedení teoretické vstupní diagnostiky jejich technické zdatnosti.

Obsah teoretické části je určován studiem odborné psychologické a pedagogické literatury, objasňující specifika vývoje dané věkové skupiny a využití motivace ve vzdělávacím procesu žáka.

Praktickou část tvoří průzkum zájmu žáků o studium technických oborů na SOU provedený formou dotazníku a metodou rozhovoru. Cílovou skupinou jsou žáci 9. ročníků základních škol, zřízených na Kutnohorsku v obcích s počtem obyvatel menším než 1500, kteří si podali přihlášku ke studiu technických oborů na SOU.

Výstupem mé práce bude informace pro mne jako budoucího učitele, případně i pro další učitele budoucích žáků prvních ročníků SOU technického zaměření o jevech a aktivitách, které vykazují vysokou zajímavost u žáků, tudíž je možné na ně ve vyučovacích hodinách zaměřit motivaci k zájmu o výuku. Dále bude zjištěno, zda budoucí žáci nastupují ke studiu s nějakou vstupní technickou zkušeností, na kterou by mohl učitel odborného výcviku ve výuce navázat.

Klíčová slova: žák, studium, průzkum, zájem, motivace.

Annotation

PAVEL, Jaromír. *The interest of 9th-grade students in vocational school's technical studies*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 46 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of the thesis is to determine the motivation of ninth-grade elementary school pupils in the region of Kutná Hora to study technical fields at vocational schools (hereinafter referred to as "SOU") and to determine what interests them. A secondary goal is to carry out a theoretical initial diagnosis of their technical ability.

The content of the theoretical part is determined by the study of professional psychological and pedagogical literature, clarifying the specifics of the development of the given age group and the use of motivation in the educational process of the pupil.

The practical part consists of a survey of students' interest in studying technical fields at the SOU conducted in the form of a questionnaire and an interview. The target group is pupils of ninth-grade of elementary schools, established in the region of Kutná Hora in villages with a population below 1,500, who have applied to study technical fields at SOU.

The output of my thesis will be information for me as a future teacher, and possibly also for other teachers of future students in the first years of technical studies at SOU, about phenomena and activities that show high interest among students, so it will be possible to focus on them in the lessons to motivate students to be interested in education. It will also be determined whether future first-year SOU students start their studies with some initial technical experience, which the vocational training teacher could follow up on in the educational activities.

Keywords: a student, study, a survey, an interest, a motivation.

Obsah

	č. stránek
Obsah	7
1 Úvod a cíl práce	8
2 Specifika věku cílové skupiny	10
2.1 Učivo předmětu Volba povolání v ŠVP základních škol	13
3 Specifikace úspěšného učitele	14
4 Využití motivace ve vzdělávacím procesu na SOU.....	16
4.1 Nemotivovaný žák	17
4.2 Školní poradenství	17
4.3 Možnosti motivace při výuce	19
4.4 Doporučené přístupy ve výuce v dílnách	20
5 Metodologie práce	24
5.1 Cílová skupina průzkumu a průzkumné otázky	24
5.2 Charakteristika průzkumného souboru	24
5.2.1 Vymezení územní lokality	25
5.2.2 Vymezení cílových škol.....	25
5.2.3 Vymezení respondentů průzkumu	26
5.3 Sběr dat	27
5.3.1 Metody použité ke sběru dat	27
5.3.2 Postup sběru dat	28
6 Výsledky průzkumu	29
6.1 Vyhodnocení dotazníků	29
6.2 Vyhodnocení rozhovorů	39
6.3 Diskuse	40
7 Závěr	42
8 Zdroje	44
9 Seznam příloh	46

1 Úvod a cíl práce

Pro téma mé bakalářské práce jsem se rozhodl během mé pedagogické praxe v rámci studia na UHK. Pedagogickou praxi jsem realizoval na středním odborném učilišti (dále jen SOU) dopravním, kde bych chtěl v budoucnu pracovat jako mistr odborného výcviku. Při praxi mě překvapila nízká úroveň znalostí a dovedností většiny žáků 2. a 3. ročníku SOU a jejich malý zájem o studium oboru. Vnímám jsem, jak je pro učitele obtížné vzbudit u žáků zájem o učivo a práci při odborném výcviku. Přemýšlel jsem o tom, co žáky vedlo k rozhodnutí studovat daný obor na SOU, co je zajímavá a jak je motivovat, aby bylo jejich studium efektivnější. Proto jsem svou bakalářskou práci nazval „Zájem žáků 9. ročníků základních škol o studium technických oborů na středních odborných učilištích“. Průzkum se soustředí na technické obory, specializující se na motorová vozidla, což je obor, kterému se již několik let věnuji.

Zajímá mne, zda volba profese byla u žáků jasná nebo spíše náhodná. Dle Vendela poukazují odborníci u žáků 9. ročníků základních škol (dále jen ZŠ) na vývojové rozdíly ve zralosti k volbě povolání. *„Nezralost se projevuje nerozhodností při další volbě studia, resp. povolání. Kariérní zralost je v podstatě měřítkem připravenosti uskutečnit volbu povolání na základě postojů ke kariérnímu rozhodování a vědomostí o něm.“* (Vendel, 2008, s. 21).

V nedávné době jsem byl také žákem 9. ročníku ZŠ a poměrně mnoho mých spolužáků (a zároveň obyvatel malých obcí) mělo pracovní dovednosti srovnatelné s absolventy SOU, protože svůj volný čas trávili v dílně tuningem motocyklů a opravami jiných motorových vozidel již od dětství. Důvodem specifikace cílové skupiny průzkumu na obce s počtem obyvatel do 1500 (jakožto zřizovatele ZŠ) je to, abych ověřil, zda i dnes žáci 9. ročníků, hlásící se ke studiu technických oborů na SOU, tráví na vesnicích volný čas v dílně a rozvíjejí tak svůj zájem o obor. Průzkum této oblasti je naplní praktické části práce.

Je v zájmu celé společnosti, aby absolventi opouštěli SOU co nejlépe připravení na výkon profese - aby dobře ovládali obor, ve kterém se rozhodli pracovat. Nikdo nechce svěřit svůj automobil automechanikovi, který má špatnou pověst, protože zákazníkům automobil čas od času z neznalosti poškodí. Špatná pověst se rozšíří na celé pracoviště, proto je v zájmu provozovatele zaměstnávat co nejzdatnější zaměstnance. Dobře připravení absolventi najdou lepší práci než absolventi s nedostatkem znalostí, dovedností a zájmu o obor. Škola není všemocná a i ten nejzdatnější absolvent se při

nástupu do nového zaměstnání musí hodně učit. Avšak chyby z neznalosti základů oboru, které jsem na praxi u žáků 3. ročníku SOU viděl, znamenají v práci automechanika obrovské finanční ztráty pro zaměstnavatele a vysoké riziko vzniku pracovního úrazu. Neznalost tohoto druhu se projeví v novém zaměstnání již ve zkušební době a značně snižuje schopnost absolventa si odbornou práci udržet.

Mým cílem je zjistit, jak ve své budoucí učitelské praxi efektivně motivovat žáky k zájmu o studium, jak jim pomoci, aby se při svém studiu na SOU naučili co nejvíc a odešli do pracovního života co nejlépe připravení. K tomu slouží teoretická část této práce, která vysvětluje zákonitosti věku dospívajícího a prezentuje přístupy a návody, které se mohou učitelé v práci s dospívajícími osvědčit.

Cílem práce je dovědět se, jak efektivně motivovat žáky vybraných SOU k zájmu o studium a získávání nových dovedností v oboru oprav motorových vozidel. Cílem teoretické části je vysvětlit specifika věku cílové skupiny, ovlivňující výkony žáků při studiu. Dalším cílem je objasnit možnosti využití motivace ve vzdělávacím procesu na SOU technického zaměření. Shrnutí nejdůležitějších poznatků je uvedeno v závěru práce.

Cílem průzkumu je zjistit, proč se současní žáci 9. ročníků základních škol (dále jen ZŠ) v regionu, kde žijí a chci pracovat jako učitel na SOU, rozhodli studovat tento obor, co je zajímavá a jaké jsou jejich vstupní technické zkušenosti. Výstupem průzkumu, uvedeným v kapitole 6.3 je informace pro mne jako budoucího učitele v regionu Kutnohorsko, případně i pro další učitele budoucích žáků prvních ročníků SOU o jevech a aktivitách, jež vykazují vysokou zajímavost u žáků. Na tyto jevy je možné ve vyučovacích hodinách zaměřit pozornost za účelem posílení motivace žáků k zájmu o výuku.

2 Specifika věku cílové skupiny

Cílovou skupinou průzkumu jsou žáci 9. ročníků ZŠ, tzn. mládež, která ve věku 14 – 16 let začíná své studium na SOU. Na této škole studují žáci zpravidla do věku 17- 20 let. Vývojová fáze, kterou žáci SOU procházejí, se nazývá adolescence. Dle Duška se adolescencí označuje celé období mezi dětstvím a dospělostí. Carr-Gregg a Shaleová uvádějí, že dospívání je jako tobogán. Jízda na tobogánu dospívání může trvat různě dlouho a nikdo nemůže vystoupit, dokud jízda není u konce. V průběhu jízdy procházejí dospívající významnými emočními i tělesnými změnami. Tělesné změny jsou na venek viditelné, citové změny jsou však mnohem dramatičtější než tělesné. „*Každý adolescent je jedinečnou osobností. Někteří adolescenti procházejí s obtížemi určitou fází dospívání, jiní se potýkají s problémy po celou dobu, a další proplují dobou dospívání relativně v klidu. Někdy se ale může stát, že ti, kteří vypadají na pohled spokojeně, jenom dovedně skrývají své obavy a nejistoty.*“ (Carr-Gregga, Shaleová, 2010, s. 11). Dle Hinesové a Bavrstockové existují tajné přísady, které pomáhají mladým lidem projít dospíváním relativně beze šrámů, a to je zdravá sebedůvěra a sebeúcta. Dospívajícím s nízkou sebedůvěrou a sebeúctou hrozí, že spadnou do všech nastražených pastí.

Počátek adolescence je spojován s reprodukční zralostí a v jejím průběhu se obvykle ukončuje tělesný růst. „*Adolescence je přechodné období přípravy na dospělost, které poskytuje dospívajícímu možnost dosáhnout předpokladů stát se dospělým ve všech oblastech, v nichž to naše současná společnost vyžaduje.*“ (Skorunková, 2013, s. 116). To znamená, že žáci mají možnost stát se dospělým a připraveným pro úspěšný profesní život. Zároveň ale mají možnost příležitosti, které jim studium na SOU nabízí, během doby studia nevyužít. Obecně lze říci, že kolik energie do svého studia žáci vloží, tolik dostanou – tolik si odnesou do svého života. Blíží se doba jejich dospělosti, kdy ponесou sami odpovědnost za svůj život.

Dle Skorunkové se styl myšlení v období adolescence zdokonaluje, dospívající se učí lépe používat formální logické operace a na vrchol se dostává fluidní inteligence, která umožňuje žákům díky pružnosti a otevřenosti myšlení nalézat nová řešení logických problémů, i když ještě nemají dostatek životních zkušeností. „*Nezkušenost se projevuje také nadšením, zbrklostí a neopatrností. Zkušenosti dospělých nemají pro adolescenta potřebnou hodnotu a nejsou akceptovány jako dostatečné informace, které by zabránily vlastním chybám.*“ (Skorunková, 2013, s. 117). Tyto zákonitosti vývoje dospívajícího by měl učitel vést v patrnosti a obrnit se trpělivostí, když žáci neposlouchají dobře míněné

rady. Naopak je vhodné připravovat žákům situace, které vzbudí jejich nadšení a touhu po objevování. Malá míra zbrklosti není ve věku adolescence oddělitelná od nadšení, proto je vždy na prvním místě nutno dbát na bezpečnost při práci.

„Adolescenti ve svém myšlení směřují často k základním otázkám své existence, smyslu života, světového názoru, zabývají se tím, jaký styl života si zvolit, podrobují kritice svět dospělých, který jim připadá nudný, stereotypní, pokrytecký, zkažený či zastaralý.“ (Skorunková, 2013, s. 117). Tento vývoj postojů se projevuje i v jejich přístupu ke studiu. Dospívající mají právo na svůj názor na cokoli, který se snaží obhájit. Není na místě odsuzovat jejich názory ani žáky zatracovat kvůli tomu, že nemají stejný názor jako učitel nebo kdokoli jiný. Shoda v názorech není cílem edukačního procesu. Naopak důvěra žáků v naslouchajícího učitele může být v edukačním procesu velice přínosná, protože žáci jsou otevřenější v přijímání informací od učitele, ke kterému mají kladný vztah. Učitel, kterému žáci důvěřují a je jim, jak říká Macek, „naslouchajícím partnerem v diskusi“, může v tichosti sledovat vývoj jejich myšlení a názorů a radovat se z pokroků, které žáci dělají nejen při studiu, ale i v osobním vývoji. Učitele, kterému žáci nedůvěřují, často při výuce ani pořádně nevnímají.

„Výrazem protestu proti společnosti je upřednostňování alternativní kultury a vlastních způsobů sebevyjádření.“ (Skorunková, 2013, s. 117). Osobitým sebevyjádřením může být tetování, neobvyklý účes žáka, oblečení, pokrývka hlavy, žvýkačka v ústech. Žák snadno upoutá pozornost drahým mobilním telefonem, motocyklem nebo automobilem již od patnácti let, pokud mu je rodiče koupí. Žáci SOU dopravního si často nacházejí vzory ve starších spolužácích, kteří jezdí do školy na motocyklu s hlučným výfukem nebo automobilem, na kterém si sami udělali osobitý tuning. Nejvíce pozornosti většiny žáků upoutá ten, kdo je na silnici hodně vidět a slyšet. I učitel může zajímavým vzhledem své osoby nebo svého vozidla podnítit zájem žáků o svou osobu, tudíž i o informace, které žákům při výuce předává. Není to však nutností. Na své sebevyjádření má právo učitel i žák, je však nezbytné ve škole dodržovat pravidla určená školním řádem.

„V adolescenci se završuje rozvoj identity. Dospívající je silně zaujatý sebepoznáváním, chce získat odpověď na otázku, kdo je, kam patří, kam směřuje, v čem je smysl jeho života. Adolescent hledá svou identitu experimentováním, jako by metodou pokusu a omylu nalézal svou cestu.“ (Skorunková, 2013, s. 117). Studium na SOU dospívajícímu umožňuje ověřit si své předchozí rozhodnutí o profesním směru. Mnoho žáků se rozhodovalo pro studium oboru, který neznalo. Nyní se setkávají s fakty, která nečekali, možná zjišťují, že se rozhodli pro špatný obor a musí se s tímto faktem

vypořádat. Jedná se o jejich budoucí život. Učitel, kterému důvěřují, jim může pomoci tímto obdobím projít. „Ze všech životních úloh, před nimiž adolescent stojí, je příprava na budoucí povolání snad nejdůležitější. Zahrmuje i rozhodnutí o volbě studia a následně povolání.“ (Vendel, 2008, s. 18). Podrobněji viz kapitola 2.1.

„Někteří adolescenti pocítují potřebu oddálit dospělost, protože je spojena se zodpovědností a mnoha omezeními, pro která se necítí být dostatečně zralí... Projevuje se to odmítáním přijetí definitivních řešení (ve vztazích, v profesi) a zdůrazňováním potřeby volnosti, nevázanosti a experimentování.“ (Skorunková, 2013, s. 119). Toto se bohužel může projevit i nedostatkem zájmu a aktivity ve výuce. Pro učitele je těžké žákův přístup k učení ovlivnit - lze žákům připomenout, že je pouze jejich odpovědností, nakolik budou na konci studia připraveni pro nástup do pracovního procesu.

„Čím dále postoupí adolescent na cestě k dospělosti, tím větší vliv budou mít jeho přátelé. Pro dospívající, kteří se nacházejí v prostřední etapě své cesty, jsou ze všeho nejdůležitější kamarádi. V žádném jiném životním období člověk nepocítuje tak silnou touhu patřit mezi vrstevníky.“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 36). Jedním z nejrizikovějších faktorů je spousta volného času a „poflakování“ s nevhodnými kamarády. Toto je spíše parketa rodičů, neboť se jedná o volný čas žáků, nicméně vliv nevhodných přátel často ovlivňuje i školní výsledky žáků. Carr-Gregg a Shaleová doporučují v diskusi s jedincem nikoho „neshazovat“. Negativní poznámky způsobí, že jedinec se ještě více přimkne ke svým kamarádům. „Vztahy s vrstevníky mají v období dospívání velký význam, i zde však postupně dochází k odpoutávání se z vrstevnické skupiny. Adolescent je na konci tohoto období vyspělejší a jistější, méně spoléhá na normy a názory skupiny, již k nim nemá nekritický obdiv a nepřijímá vše, co skupina vyžaduje.“ (Skorunková, 2013, s. 120).

Zároveň se na konci období adolescence, tzn. kolem 20. roku věku dokončuje proces separace ze závislosti na rodině. Dle Macka významné sociální změny navozují novou životní situaci, v níž se člověk učí orientovat, porozumět jí a posléze ji akceptovat. Tyto vývojové přechody může mladý člověk vnímat buď jako výzvy a příležitosti nebo naopak jako stresující události ve svém životě. Dospělý absolvent SOU nastupuje většinou do zaměstnání, navazuje trvalejší partnerské vztahy, usiluje o bydlení mimo původní rodinu. Postupně tak přebírá odpovědnost za svůj život. Během krátké doby se jeho život velmi mění. Shaleová shrnuje úkoly dospívání do čtyř bodů:

- vytvořit si spolehlivou a pozitivní identitu
- získat nezávislost na dospělých

- najít milované osoby mimo okruh rodiny
- najít směr profesní kariéry, zajistit si ekonomickou nezávislost a najít si své místo na světě

2.1 Učivo předmětu Volba povolání v ŠVP základních škol

Metodický portál RVP.cz uvádí, že předmět Volba povolání žákům základních škol poskytuje prostor pro poznávání sebe sama, pro kvalifikované rozhodování o svém budoucím povolání a zároveň je vybavuje dovednostmi, jež budou moci využívat v celém svém životě. Spolu s tím rozvíjí komunikativní dovednosti žáků, upevňuje jejich schopnost autoprezentace potenciálním zaměstnavatelům a zvyšuje kulturu jejich osobního projevu.

Obsah učiva předmětu Volba povolání:

- Sebepoznání - žáci si uvědomí nutnost poznání své osobnosti pro správnou volbu povolání
- Rozhodování - žáci se naučí rozumně volit z daných možností
- Akční plánování - žáci se postupně učí plánovat důležité životní kroky
- Adaptace na životní změny - žáci si uvědomí nevyhnutelnost změn v životě
- Možnosti absolventa základní školy - žáci získají přehled o nabídkách vzdělávání, profesní přípravy a zaměstnání
- Informační základna pro volbu povolání - žáci se naučí vyhledávat, třídít a správně využívat potřebné informace
- Orientace v důležitých profesních informacích - žáci se naučí využívat důležité informace o různých povoláních a profesích
- Rovnost příležitostí na trhu práce - žáci se naučí čelit profesní diskriminaci
- Svět práce a dospělosti - žáci si uvědomí, co od nich potenciální zaměstnavatelé mohou očekávat.

3 Specifikace úspěšného učitele

Jedlička uvádí následující charakteristiky, jimiž by měl být dobrý učitel vybaven: v popředí je komunikační zdatnost, schopnost učení se a ochota k celoživotnímu sebevzdělávání, emoční stabilita a otevřenost vůči ostatním lidem. „*U profesí orientovaných na potřeby druhých bývají pokládány za významné kvality rovněž empatie (vcítění se do pocitů jiných), autenticita – opravdovost (schopnost být sám sebou, nepředvádět se, nepředstírat) a kongruence – souhlasnost mezi hodnotami, které jedinec veřejně vyznává a jeho chováním.*“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 298). Ceněnými vlastnostmi dobrých učitelů, kteří mají přirozenou autoritu, jsou také cit pro spravedlnost, zaujatost pro obor, kompetentnost ve vztahu k vyučovanému předmětu, smysl pro humor i schopnost připustit vlastní omyl.

Co se týče přístupu k žákovi Jedlička připomíná, že v edukačním procesu je nutné rozvíjet celou osobnost žáka, ne mu pouze vštěpovat vědomosti a dovednosti. Jedlička uvádí, že podle závěru rozsáhlých výzkumů hrají při podpoře žáků největší roli opravdovost učitele, empatické porozumění potřebám žáka, přijetí žáka a oceňování dosahovaných výsledků.

Jelikož základem pro efektivnost učitelovy práce jsou jeho komunikační dovednosti, je třeba ve vzdělávacím procesu věnovat pozornost komunikaci verbální i neverbální. Dle Koti se často v průběhu výuky setkáváme s řadou specifických forem neshod a problémů v komunikaci mezi učitelem a žáky. „*Komunikace umožňuje vzájemné porozumění mezi jedinci. Slouží k předávání zpráv, podnětů a příkazů, k ovlivňování názorů a postojů, k působení na chování, jakož i k rozvoji či k proměně jedinců v mezilidské interakci.*“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 124).

Dle Fontany by měl být učitel citově stabilní neboli citově zralý. To znamená nenechat se vtáhnout do malicherných sporů a nenechat se vyvést z míry chováním žáků dokonce ani tehdy, když se zdá, že je už k tomu opravdu dostatečný důvod. Pokud dá učitel najevo, že je vyveden z míry, jen tím věci zhoršuje. Dále Fontana udává, že by učitel měl mít „žádoucí profesionální postoje“ – tzn. kladný postoj k odpovědnosti a k náročné práci. Učitel by měl pojímat svou roli jako něco, co přesahuje pouhé vyučování žáků a co překračuje časový úsek vyhrazený pro vyučování. Svou povahou je učitelství náročným zaměstnáním. Učitel často zápasí s malou nebo žádnou podporou zvenčí, proto si musí vybudovat vlastní způsob boje se stresem a pečlivě dbát o doplňování svých osobních sil a předcházet tak syndromu vyhoření.

Adair definuje následovně klíčové vlastnosti, které jsou potřebné k tomu, aby člověk mohl efektivně vést další lidi: čestnost, humor, odvaha, sebevědomí, spravedlnost, upřímnost, skromnost. Při jednání s jednotlivcem mezi čtyřma očima přidává ještě takt, soucit a zásadovost. Dále Adair udává, že je důležité v práci s lidmi umět plánovat, brát v úvahu očekávané i neočekávané skutečnosti a mít rezervní plány pro případ, že dojde k narušení plánovaných událostí.

4 Využití motivace ve vzdělávacím procesu na SOU

„Motivace je jednou ze složek psychické regulace činnosti: zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy k dosahování určitých cílů, tj. podněcuje k chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu.“ (Nakonečný, 1996, str. 8). Motiv chování je vlastně psychologický důvod chování. Motivy dávají chování člověka smysl. Studium motivace chování je klíčem k psychologickému porozumění člověku.

Podle Koti jsou motivy hybnou silou, která uvádí chování do chodu. Způsob a obsah jednání ovlivňují postoje – jakožto pohotovosti, které určují, jak se člověk bude chovat. *„Postoje a motivy spolu souvisejí, ale není vždy zcela snadné je od sebe odlišit. Jak motivy, tak postoje se vztahují k hodnotám. Motivy jsou označovány za příčiny chování se zdůrazněnou energetickou či dynamizující funkci v jednání.“* (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 110). Tyto atributy způsobují odlišnosti v chování jednotlivých žáků.

„Funkcí motivace je uspokojování potřeb individua, vyjadřujících nějaké nedostatky v jeho fyzickém a sociálním bytí. V tomto smyslu zajišťuje motivace účelné chování, udržující vitální a sociální funkce individua, tj. poněkud zjednodušeně řečeno jeho fyzické a psychické zdraví.“ (Nakonečný, 1996, str. 16). Je žádoucí, aby si žák uvědomil, že pro výkon zvolené profese (např. automechanika) není sám od sebe vybaven potřebnými vědomostmi a dovednostmi. Jeho potřebou je v době studia „stát se automechanikem“ a tato potřeba by měla žáka motivovat k dobrým školním výkonům. Pokud si uvědomí, že k výkonu této profese nestačí pouze výuční list, ale jsou vyžadovány právě zmíněné znalosti a dovednosti, je na dobré cestě k naplnění své potřeby. *„V tomto smyslu je tedy motivace klíčový psychologický fenomén: chování, ale i postoje lidí se organizují kolem určitých motivů, které tak propůjčují chování psychologický smysl.“* (Nakonečný, 1996, str. 16).

„Člověk vhodně motivovaný pro určitý výkon jej provádí úspěšněji než ten, jehož motivace je orientována jinak. Taková záměrná motivace zvenčí není vždy snadná. Má naději na úspěch především tehdy, setkává-li se náš záměr s příznivou konstelací žákových pudových tendencí, je-li aktivována jeho zvědavost a navíc podporována ještě jiným aktualizovanými potřebami, např. snahou uspokojit rodiče, touhou něčeho v životě dosáhnout, potřebou řídit se svým oblíbeným vzorem, ctižádostí blýsknout se před spolužáky, nebo získat pochvalu učitele apod.“ (Cipro, 2000, s. 41). Pokud k této souhře podnětů a impulzů nedojde, bývá dle Cipra výsledek vyučování jalový, i když třída učitele

pozorně poslouchá. Pozornost žáka může v takovém případě odvádět jakákoli nezvyklost ve vzhledu učitele nebo okolního prostředí.

4.1 Nemotivovaný žák

Nemotivovaný žák se ve škole může projevovat různými způsoby a při tom více či méně narušovat vzdělávací proces ostatním. Může jen nevěnovat pozornost výuce, nezapojovat se, ale nevyrušovat ostatní. Také však může vyrušovat a odvádět pozornost ostatních žáků i učitele od probíraného učiva.

„Motivace je intrapsychický proces, který má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua.“ (Nakonečný, 1996, str. 17). Učitel má právo hodnotit žákovo chování ve výuce, neměl by však být osobou, která žáka odsoudí a zavrhne kvůli jeho chování. Nikdo z nás nemá schopnost na první pohled poznat, co žák prožil před příchodem na hodinu, ani jaké prostředí ho formovalo, než nastoupil ke studiu na SOU.

Žáci si ve škole ověřují, s kterým učitelem je pro ně příjemné diskutovat a s kterým je pro ně lepší se z různých důvodů do diskuse nepouštět. Dle Nakonečného se u interakce mezi lidmi uplatňuje individuální zřetel k osobním výdajům a ziskům – lidé vstupují do interakcí a udržují je, pokud jim přinášejí určité hodnoty a pokud hodnota toho, co do vztahu vloží, nepřesahuje hodnotu, kterou získají. To je jeden z důvodů, proč někteří žáci v hodinách některých učitelů aktivně pracují a v jiných se nezapojují. Nakonečný uvádí, že výše zmíněné poměrování hodnot se odehrává v emoční rovině, nikoli v rovině vědomé. Proto v některých hodinách tito žáci působí jako nemotivovaní a nejsou schopni vysvětlit příčinu své nechuti se ve výuce některých učitelů zapojovat.

4.2 Školní poradenství

Dle Fontany je každý učitel i výchovným poradcem, stejně jako je každý učitel i učitelem sociálních dovedností. Učitelé jsou jedineční, a proto se budou lišit mírou důležitosti, jakou své poradenské roli přičítají. Někteří učitelé získávají důvěru žáků snáze než jiní. Učitelé především reprezentují autoritu školy a až na druhém místě mohou být nestrannými důvěrníky. Pokud učitel zaregistruje, že má žák jisté potíže, které negativně ovlivňují jeho edukační proces a nedaří se je překonat svépomocí, může žákovi doporučit návštěvu školského poradenského zařízení, které má každá škola. Školy jsou školským poradenským zařízením vybaveny podle Školského zákona č. 561/2004 sb., § 116: *„Školská poradenská zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce,*

pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, poskytovateli zdravotních služeb, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.“ (Školský zákon č. 561/2004 sb., § 116).

SOU uvedené v této bakalářské práci disponují vždy minimálně dvěma poradenskými pracovišti. Jedná se o služby těchto specialistů:

- výchovný poradce
- školní psycholog
- školní metodik prevence
- speciální pedagog
- kariérový poradce

„Kariérové poradenství představuje široce pojatou prevenci studijního selhávání žáků na vyšším stupni školy, předčasných odchodů ze vzdělávacího procesu, nezaměstnanosti a sociálně patologických jevů. Vytváří a realizuje je celý tým pedagogů, který vede výchovný poradce.“ (Braun, Marková, Nováčková, 2014, s. 42). Role školního psychologa je nezastupitelná v diagnostice profesních a studijních předpokladů žáka – školní psycholog posuzuje reálné možnosti žáka, jeho potenciál. Jeho služby jsou využívány také při jednání s rodiči. „Postupně se ukazuje, že školní psycholog může hrát pozitivní roli nejen při řešení výukových či výchovných potíží u dětí a dospívajících, ale také při narovnávání konfliktů mezi rodiči a školou. Jeho výhodou je znalost konkrétního prostředí, možnost včasné intervence a cílené prevence.“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 369).

Erin Shaleová píše ve své knize, že jako výchovná poradkyně pomáhá mladým lidem se studiem a později výběrem zaměstnání a svěřuje se se svou zkušeností: Ve chvíli, kdy žák odchází z její kanceláře, vždy vstane, podá mu ruku a řekne: „Jsem s vámi ohromně spokojená. Opravdu jsem přesvědčená, že tento směr je pro vás vhodný. Dejte o sobě občas vědět, opravdu mě zajímá, co s vámi bude dál. Hodně štěstí!“ Mladí lidé jsou často překvapení, když jim podá ruku. Překvapení pak vystřídá nával potěšení, někdy i dojetí ze strany žáka za to, že mu někdo důvěřuje.

Dle Shaleové se někdy stane, že si mladý člověk napoprvé nevybral správnou školu nebo zaměstnání. Pak potřebuje slyšet, že je v pořádku, když si vyzkouší neznámé vody a občas změní směr. „*Neměli by mít pocit, že selhali nebo promarnili čas, když první směr studia nebo zaměstnání nesplní jejich očekávání.*“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 62).

Školská poradenská zařízení poskytují podporu také učitelům, kteří požádají o odbornou pomoc se složitou situací ve výuce. „*Školní psycholog volí citlivý přístup pro hledání podpory učitelům. Každý učitel i pedagogický sbor mají svá specifika. Osvědčuje se pořádání odborných workshopů, jejichž téma si učitelé sami vybírají a účast není povinná.*“ (Braun, Marková, Nováčková, 2014, s. 151). V centru pozornosti školního psychologa by měla být také psychohygienu učebního procesu, která je základem prevence syndromu vyhoření u učitelů.

4.3 Možnosti motivace ve výuce

„*Porozumět chování druhého člověka znamená identifikovat motivy tohoto chování, a protože ty souvisejí se světem lidských hodnot, znamená to i porozumění hodnotové orientaci osobnosti.*“ (Nakonečný, 1996, str. 16). Je vhodné věnovat při výuce žáků pozornost jejich hodnotové orientaci, dát jim možnost vzájemně své hodnoty porovnávat. Žádoucí je v závěru nalézt u žáků shodu v tom, že všichni mají při studiu stejný cíl, který má pro ně velkou hodnotu. Pro toto téma je na SOU vymezen prostor v rámci vzdělávací oblasti Společenskovední vzdělávání. Školní vzdělávací program pro obor Mechanik opravář motorových vozidel Střední odborné školy a Středního odborného učiliště dopravního Čáslav má v rámci definovaného učiva pro 1. ročník v předmětu Občanská výchova vymezeno téma „Smysl lidského života, lidské hodnoty“. Nad stejným tématem se žáci mohou znovu zamyslet ve stejném předmětu o dva roky později, a to ve 3. ročníku.

Nakonečný uvádí, že motivace chování směřuje jedince k uspokojení nějaké potřeby. „*Motivy a uspokojení jsou komplementární fenomény. V uspokojení prožívá subjekt návrat k psychické rovnováze, jejíž porušení vyvolává motivační stav, nazývaný potřebou. Je prožíván jako napětí spojené s puzením či pohnutkou k více či méně jasně vědomému jednání (více či méně jasnou intencí).*“ (Nakonečný, 1996, s. 98). Učitel může ve výuce pomoci žákům uvědomit si potřebu, která je přivedla ke studiu vybraného oboru. Jejího naplnění žáci dosáhnou úspěšným dokončením studia.

Maslow ve čtvrté kapitole své knihy *Motivation and Personality* upozorňuje, že neuspokojení lidských potřeb může motivovat lidi ke specifickému chování, a to v dětském i dospělém věku. Maslowova hierarchie lidských potřeb je rozdělena do pěti na sebe navazujících úrovní – a to od nejnižších k nejvyšším: fyziologické potřeby, pocit bezpečí, sociální potřeby, uznání a využití vlastního potenciálu. Pokud nemá jedinec uspokojeny potřeby nižší, je pro něho obtížné pracovat na uspokojení potřeb vyšších. Studium patří mezi nejvyšší potřeby dle Maslowovy hierarchie lidských potřeb. Neuspokojení základních potřeb může tedy u žáků vést k selhávání ve škole. Typickou může být u mladých lidí neuspokojená potřeba spánku.

Dle Clegga je motivace mimořádně mocný nástroj. Můžeme motivovat jedince k většímu úsilí nebo tým, aby spojil síly a táhl za jeden provaz. Ve skutečnosti začíná potenciál pro motivaci u toho, kdo chce motivovat. Velice záleží na jeho přístupu k životu. Mezi základní potřebné schopnosti motivujícího patří asertivita. Mezi nejtěžší úkoly motivace patří jednání s jednotlivci – můžeme pomáhat někomu pozvednout jeho nízkou sebeúctu a můžeme se zabývat i velmi talentovaným jednotlivcem, který svoje nadání dostatečně nevyužívá. Každý člověk je jiný a my s lidmi nemůžeme zacházet jako s vyměnitelnými součástkami. „*Abyste při motivaci jednotlivce zvolili vhodný postup, musíte s ním nutně navázat vztah. Abyste ho byli schopni motivovat, musíte ho co nejlépe poznat.*“ (Clegg, 2005, s. 6).

4.4 Doporučené přístupy při výuce v dílnách

Dle Carr-Gregga a Shaleové se musí jak vychovatel, tak vychovávaný umět omluvit. Mladí lidé oceňují spravedlnost a dospělý, který je ochoten dát najevo lítost nad tím, co řekl nebo udělal, rozhodně „neztrácí tvář“, naopak má dobré vyhlídky na vytvoření dobrého vztahu. Učitel by měl žákům sdělit, že chybovat je lidské a lidé se omluví, když udělají chybu. Platí to pro učitele i žáky. „*Mnozí dospívající ovšem působí dojmem, že všechno vědí a nikdy se nemýlí. To je lež! Ve skutečnosti jsou často vystrašení a nejistí.*“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 16). Všichni dospívající čelí strachu, jen ho někteří lépe skrývají. Jedná se o obavu z neznáma, o obavu, zda je jedinec normální, zda na světě najde své místo a zda bude oblíbený v prostředí nové školy. Důsledkem je jejich našťvanost a náládovost. Jedná se o touhu být přijat a zapadnout, kterou má člověk v každém věku. Učitel může pomoci vlídným přístupem, pochvalou a slovem povzbuzení.

Dle Carr-Gregga a Shaleové někteří adolescenti nenacházejí svou identitu snadno. Ve snaze objevit, kdo vlastně jsou, zkoušejí jednu masku za druhou, aby zjistili, která jim sedí. Je také normální, když se čas od času chovají riskantně. Testování okolního světa je normální a pomáhá mladým lidem definovat a rozvíjet jejich identitu. Tento fakt musí mít ve škole na vědomí zejména mistr odborného výcviku, jehož úkolem je zajistit bezpečnost žáků při práci a pobytu v dílnách a pomoci jim naučit se odhadovat riziko.

„Mladí lidé zoufale touží po tom, aby jim někdo naslouchal a dal jim najevo, že jsou důležití, že dokážou udělat velké věci.“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 52). Dospívající touží, aby jim dospělí více důvěřovali. Sami se naučí důvěřovat, pokud jim dospělí svěří odpovědnost. Pokud ovšem dospělí ignorují jejich názory, naučí se jenom „vypnout“. Naslouchat je velice důležité. Dospívající potřebuje alespoň jednoho důležitého člověka, který podpoří jeho jedinečnost a poskytne mu potřebnou stabilitu a sebejistotu. Touto osobou nemusí být jen rodič, může jí být i učitel. *„Přítomnost alespoň jednoho důležitého protějšku, který dodává dospívajícímu člověku pocit vlastní hodnoty, může mladému člověku zásadně změnit život. Důvěryhodný rádce odradí dospívajícího člověka od nebezpečného chování a povzbudí jeho sebevědomí.“* (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 52).

„Mladí lidé, kteří považují školu za užitečnou instituci, se s menší pravděpodobností zapletou do riskantních a životu nebezpečných činností.“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 88). Škola může působit jako ochranný faktor, pokud se v ní adolescent cítí dobře. Je dobré, když mladí lidé se školou cítí sounáležitost i v jiných než studijních souvislostech. Mohou být uznávanými členy sportovního družstva, účastnit se některých školních programů nebo školu reprezentovat v soutěžích. *„Mladí lidé potřebují slyšet, že není ani tak důležité vítězit nebo zaujímat vedoucí postavení ve zvolené činnosti, ale mnohem důležitější je do něčeho se zapojit a něčemu pomáhat. Pokud má mladý člověk tuto jistotu, je mnohem méně pravděpodobné, že se bude chovat riskantně. Chrání ho vědomí, že patří ke své škole.“* (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 88).

Dalším ochranným faktorem pro adolescenta je blízký člověk. *„Vztah k blízkému člověku mimo okruh rodiny může být pro mladého člověka dalším důležitým stabilizujícím a ochranným faktorem. Pro dospívajícího člověka je důležité, aby měl někoho, komu může důvěřovat. Díky tomu si nepřipadá osamělý a nezaskočí ho případné problémy nebo změny.“* (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 89). Tímto důvěryhodným člověkem může být učitel. Pokud získá žákovu důvěru, získá tím i možnost ovlivnit příští žákovy kroky.

Velice důležitým přístupem v jednání s dospívajícími je respekt a pečlivá volba slov. Nikdo nemá rád, když se veřejně rozebírají jeho nedostatky. Učitel by se měl chovat za všech okolností taktně. Výtky vůči žákovi sdělujeme pokud možno v soukromí. „*Mladí lidé chtějí, aby se s nimi jednalo jako s mladými dospělými.*“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 89). Pokud s nimi tak nejednáme, nemůžeme u nich očekávat dospělé chování. Respekt učitel poskytuje, ale zároveň vyžaduje. Ve škole jsou stanovená jasná pravidla, která budou dodržovat všichni. Žáci by si měli být vědomi toho, co se stane, když budou pravidla porušena. „*Je také hodně důležité, aby se mladí lidé naučili nést důsledky svých činů v případě, že nerespektují nastavené hranice. Zvyknou si na odpovědnost a naučí se také, že po neúspěchu se musí sebrat a pokračovat dál.*“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 99). Kázeň je jedním z nezbytných atributů v edukačním procesu. „*V současné době se jak v pedagogické teorii, tak ve školní praxi zdůrazňují dvě funkce kázně uvnitř školy. Kázeň zaprvé zajišťuje žákům a učitelům bezpečí, zadruhé vytváří prostředí podporující učení.*“ (Bendl, 2011, s. 26). Z výzkumů vyplývá, že existuje jasná souvislost mezi dobrým prospěchem studentů a dobrou kázní. „*Faktorem, který nepřímou přispívá k narůstajícímu neukázněnému chování ve společnosti a potažmo má své dopady na nekázeň žáků ve škole, je absence požadavku po neagresivním chování... V současné době například chybí výrazná společenská objednávka neagresivního chování. Z tohoto důvodu se také často zdají být apely učitelů zaměřené na slušné a ohleduplné chování žáků utopické a neúčinné.*“ (Bendl, 2011, s. 83). Je třeba se ve škole i mimo školu co nejvíc snažit regulovat slovní i fyzickou agresi.

Během studia na SOU se žáci postupně stávají dospělými, proto je dobré, když se učitel orientuje i v pedagogických přístupech k dospělým. „*Vnímat děti ve škole při výuce jako partnery je jistě možné, u lidí dospělých již zcela nezbytné. Na partnery nelze naléhat, je třeba s nimi spolupracovat.*“ (Plamínek, 2010, s. 292). Barták uvádí, že úspěšná výchovná a vzdělávací práce vyžaduje respektování zvláštností dospělého a využívání „silných stránek“ jeho osobnosti. Z tohoto důvodu je optimální, když učitel žáky zná co nejlépe. „*Dovedeme-li rozpoznat a charakterizovat překážky, které dospělému komplikují cestu za poznáním, jsme už vlastně na cestě k pochopení jejich příčin, k jejich postupnému oslabování, event. i k jejich odstraňování.*“ (Barták, 2008, s. 18).

Závěrem lze říci, že každý dospívající je jiný, proto nelze stanovit univerzální návod k tomu, aby byl vyučující ve své profesi úspěšný. V první řadě by měl být vyučující spokojeným a vyrovnaným člověkem. Důležité je najít si vlastní koníčky, které učitel

pomohou doplnit energii a obnovit síly. Poté bude pro něho snazší žákům naslouchat, přistupovat k nim individuálně a poskytovat jim podporu. Určitě je užitečné naslouchat své intuici. „*Dokonalá strategie neexistuje: často jde jen o to, jak co nejlépe přežít další den.*“ (Carr-Gregg, Shaleová, 2010, s. 103).

5 Metodologie práce

5.1 Cíl průzkumu a průzkumné otázky

Cílem průzkumu je metodou dotazníku a metodou rozhovoru zjistit, proč se současní žáci 9. ročníků ZŠ v daném regionu (specifikace regionu viz kapitola 5.2 - Charakteristika průzkumného souboru), rozhodli studovat učební obor, zabývající se provozem a opravami motorových vozidel. Dále se průzkum zaměřuje na identifikaci volnočasových zájmů žáků a na zjištění jejich vstupní technické zkušenosti v oboru. Pro účely průzkumu byly definovány následující průzkumné otázky:

- a) Jaké motivy vedly žáky k přihlášení se ke studiu daného oboru?
- b) Mají žáci v plánu pracovat v oboru, na který se přihlásili?
- c) Byly technické dovednosti žáků rozvíjeny od dětství prostřednictvím stavebnice Merkur?
- d) Měli žáci v předchozích letech možnost sledovat někoho při práci v daném oboru (spolujízda v traktoru, sledování oprav v dílně)?
- e) Měli žáci možnost zkusit si dílčí úkony oboru (řízení motorového vozidla, provádění drobných oprav, používání nářadí)?
- f) Mají žáci pracovní zkušenost z předchozích let?
- g) Co žáky 9. ročníků ZŠ zajímá a čím tráví volný čas?
- h) Které předměty, vyučované na ZŠ, zajímaly uchazeče o studium technických oborů na SOU?

5.2 Charakteristika průzkumného souboru

Cílovou skupinou mého průzkumu jsou žáci 9. ročníků základních škol, zřízených na Kutnohorsku v obcích s počtem obyvatel menším než 1500, kteří si podali přihlášku ke studiu technických oborů se zaměřením na motorová vozidla na střední odborné učiliště. K vymezení velikosti obcí s limitem 1500 obyvatel jsem přistoupil proto, že se jedná lidově řečeno o vesnické školy pro děti z přilehlých malých obcí. Předpokládám, že žáci z menších obcí mají od raného věku snadnější přístup k technickým zkušenostem z dílny než děti z měst a velkých obcí. K tomuto závěru jsem došel osobní zkušeností – část své povinné školní docházky jsem realizoval ve městě Kutná Hora a část v městysu Nové

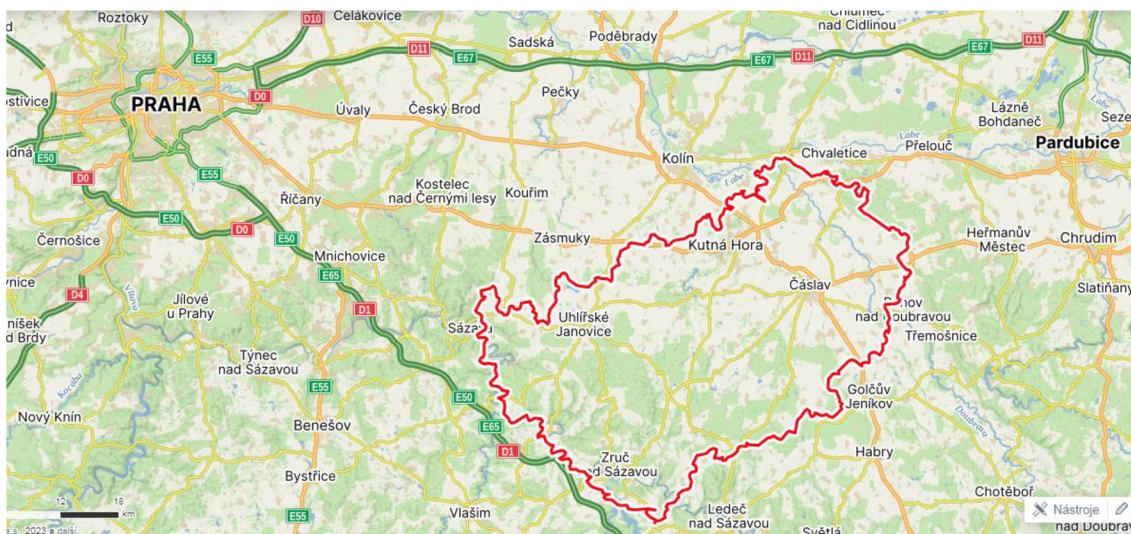
Dvory. V Kutné Hoře jsem neměl žádného spolužáka, který by měl se mnou stejné zájmy – tzn. zájem o techniku a práci v dílně. V Nových Dvorech naopak byli výjimkou žáci, kteří tento zájem s většinou ve třídě nesdíleli.

5.2.1 Vymezení územní lokality

Kutnohorsko je region, který byl v minulosti označován jako okres Kutná Hora. Leží v jihovýchodní části Středočeského kraje (viz obr. 1 - Mapa regionu Kutnohorsko). Sídlem jeho dřívějšího okresního úřadu bylo město Kutná Hora, které je obcí s rozšířenou působností. Kromě jeho správního obvodu okres obsahuje ještě správní obvod obce s rozšířenou působností Čáslav. Okres Kutná Hora má celkem 88 obcí, z toho 4 města a 7 městysů.

V rámci kraje sousedí na jihozápadě s okresem Benešov, na západě s okresem Praha-východ a na severozápadě s okresem Kolín. Dále pak sousedí na severovýchodě a východě s okresy Pardubice a Chrudim Pardubického kraje a na jihovýchodě s okresem Havlíčkův Brod Kraje Vysočina.

Obrázek 1 – Mapa regionu Kutnohorsko (dle mapy.cz)

5.2.2 Vymezení cílových škol

V regionu Kutnohorsko se nachází celkem 23 základních škol, z nich 13 má první i druhý stupeň ZŠ. Zbylých 10 ZŠ má jen první stupeň ZŠ, tedy v nich není devátá třída potřebná pro průzkum.

Z uvedených 13 ZŠ, které provozují 9. třídu, pouze 8 škol splňuje limit počtu 1500 obyvatel v obci, definující velikost obce, zřizující danou ZŠ. Průzkum byl tedy realizován v 8 základních školách: ZŠ Kácov, ZŠ Malešov, ZŠ Nové Dvory, ZŠ Potěhy, ZŠ Suchdol, ZŠ Zbraslavice ZŠ Žehušice a ZŠ Žleby (viz Tabulka 1 – Vymezení cílových ZŠ).

Tabulka 1 – Vymezení cílových ZŠ

Název obce	Počet obyvatel k 28. 6. 2023 (dle Wikipedie)	Zřizovatel provozuje 2. stupeň ZŠ	Splnění kritérií cílové skupiny průzkumu
Bílé Podolí	601	NE	NE
Církvice	1319	NE	NE
Čáslav	10468	ANO	NE
Červené Janovice	659	NE	NE
Chotusice	796	NE	NE
Kácov	796	ANO	ANO
Krchleby	421	NE	NE
Křesetice	727	NE	NE
Kutná Hora	21417	ANO	NE
Malešov	1043	ANO	ANO
Nové Dvory	932	ANO	ANO
Potěhy	659	ANO	ANO
Suchdol	1136	ANO	ANO
Uhlířské Janovice	3154	ANO	NE
Vlastějovice	455	NE	NE
Vlkaneč	629	NE	NE
Vrdy	3152	ANO	NE
Záboří nad Labem	827	NE	NE
Zbraslavice	1422	ANO	ANO
Zbýšov	627	NE	NE
Zruč nad Sázavou	4767	ANO	NE
Žehušice	786	ANO	ANO
Žleby	1405	ANO	ANO

5.2.3 Vymezení respondentů průzkumu

Cílovými respondenty průzkumu jsou žáci 9. ročníků ZŠ, kteří se hlásí ke studiu oborů na středních odborných učilištích v regionu, na kterých bych v budoucnu mohl pracovat jako mistr odborného výcviku. Cílovou skupinu jsem úzce zaměřil na studium technických oborů, zabývajících se motorovými vozidly, která jsou mou specializací. Z průzkumu byli vyřazeni uchazeči o studium na SOU stavebním, uchazeči o obor strojní mechanik a uchazeči o obor opravářské práce. Důvodem je, že by jejich účast, jakožto technických oborů jiného druhu, zkreslila výsledek mého průzkumu. Zároveň do

průzkumu nebyli zařazeni žáci, kteří odcházející studovat na netechnické obory SOU a na střední školy.

Do průzkumu jsou tedy zařazeni uchazeči, kteří se přihlásili ke studiu následujících škol a oborů:

- **Integrovaná střední škola technická Benešov**
 - Mechanik opravář motorových vozidel
 - Autoelektrikář
 - Karosář
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště dopravní Čáslav**
 - Mechanik opravář motorových vozidel
 - Autoelektrikář
 - Karosář
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Vlašim**
 - Opravář zemědělských strojů
- **Střední odborné učiliště zemědělské Chvaletice**
 - Opravář zemědělských strojů

5.3 Sběr dat

5.3.1 Metody použité ke sběru dat

- Metoda dotazníku

Na základě průzkumných otázek byl vypracován anonymní dotazník (viz Příloha A), jehož prostřednictvím jsem se dotazoval žáků na informace související s průzkumem. Jednotlivé termíny v dotazníku byly ústně objasněny tak, aby žák otázkám porozuměl. Úkolem žáka bylo písemně odpovědět na otevřené otázky, vybrat z nabídky správnou odpověď na uzavřené otázky a označit ji křížkem.

- Metoda rozhovoru

Při průzkumu byla použita metoda rozhovoru. Prostřednictvím rozhovoru se žáky ve třídě jsem čerpal doplňující informace od respondentů průzkumu, týkající se jejich motivace ke studiu.

5.3.2 Postup sběru dat

Nejprve proběhlo vymezení cílových škol dle spádovosti do regionu a dle počtu obyvatel spádové obce, jakožto zřizovatele ZŠ. Poté byla řediteli/ ředitelce školy e-mailem zaslána žádost o umožnění průzkumu formou dotazníků pro žáky 9. ročníku, v příloze byl přiložen dotazník. Po e-mailové nebo telefonické domluvě termínu s vedením školy, jsem osobně navštívil danou ZŠ.

Cílové skupině žáků jsem představil sebe i téma bakalářské práce, kterou zpracovávám, vysvětlil jsem žákům, kdo je cílovou skupinou mého průzkumu a ověřil si, že informaci porozuměli. Poté jsem respondentům rozdál dotazníky k vyplnění. Zaznamenal jsem si počty žáků v ročníku a počty respondentů průzkumu. Položil jsem doplňující ústní otázky týkající se motivace žáků ke studiu a odpověděl jsem na otázky, které položili žáci mě. Rozloučením a přáním hodně úspěchů při studiu jsem průzkum ve škole ukončil.

6 Výsledky průzkumu

Průzkum proběhl v měsíci červnu 2023 v 9. ročnících vybraných ZŠ v okrese Kutná Hora. Všechny osm vybraných ZŠ v regionu mi umožnilo průzkum u jejich žáků 9. ročníků provést. Na všech osmi vybraných ZŠ se ve školním roce 2022/ 2023 vzdělávalo celkem 159 žáků 9. ročníků. Z nich 29 žáků splňovalo kritéria průzkumu výběrem svého studijního oboru. Jednalo se pouze o chlapce, nebyla mezi nimi žádná dívka. Tito žáci si podávali přihlášky na dvě SOU různých oborů nebo na SOU a střední školu. Pro potřeby průzkumu byly použity dotazníky, ve kterých žáci uvedli, že se hlásí alespoň na jeden z oborů, definovaných v kapitole č. 5.2.3. Na zmíněné obory se hlásil následující počet žáků:

- Mechanik opravář motorových vozidel – 17 přihlášených uchazečů
- Autoelektrikář – 9 přihlášených uchazečů
- Karosář – 1 přihlášený uchazeč
- Opravář zemědělských strojů – 10 přihlášených uchazečů

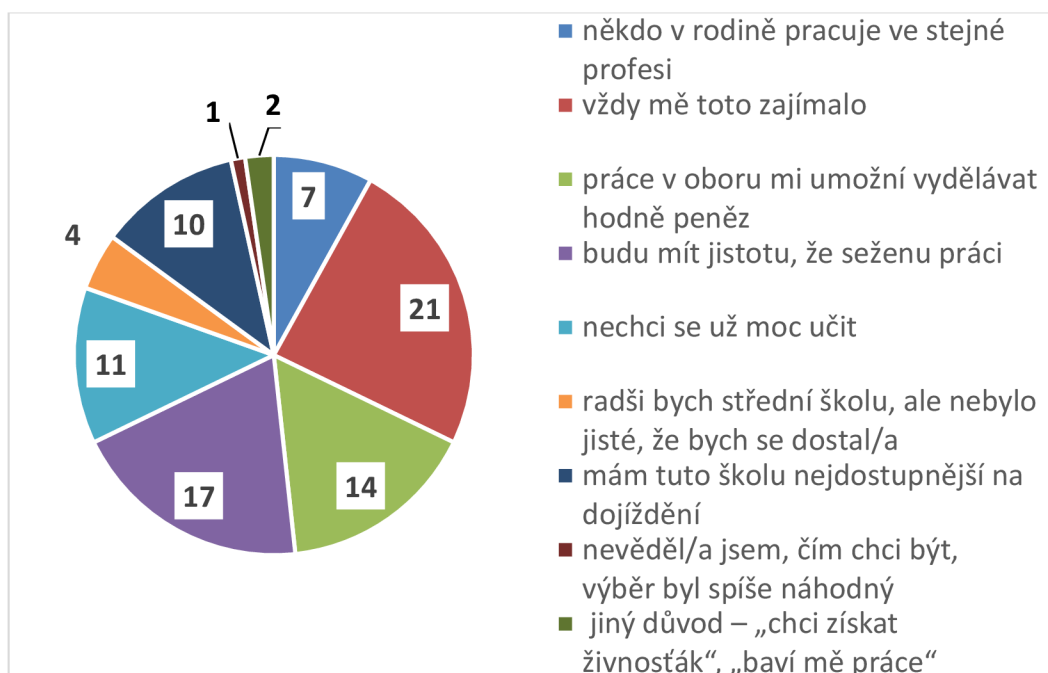
6.1 Vyhodnocení dotazníků

Průzkumné otázky byly zodpovězeny následovně:

a) *Jaké motivy vedly žáky k přihlášení se ke studiu daného oboru?* (viz Graf 1)

- někdo v rodině pracuje ve stejné profesi – 7x
- vždy mě toto zajímalo – 21x
- práce v oboru mi umožní vydělávat hodně peněz – 14x
- budu mít jistotu, že seženu práci – 17x
- nechci se už moc učit – 11x
- radši bych střední školu, ale nebylo jisté, že bych se dostal/a – 4x
- mám tuto školu nejdostupnější na dojíždění – 10x
- nevěděl/a jsem, čím chci být, výběr byl spíše náhodný – 1x
- jiný důvod – 2x: „chci získat živnosták“, „baví mě práce“

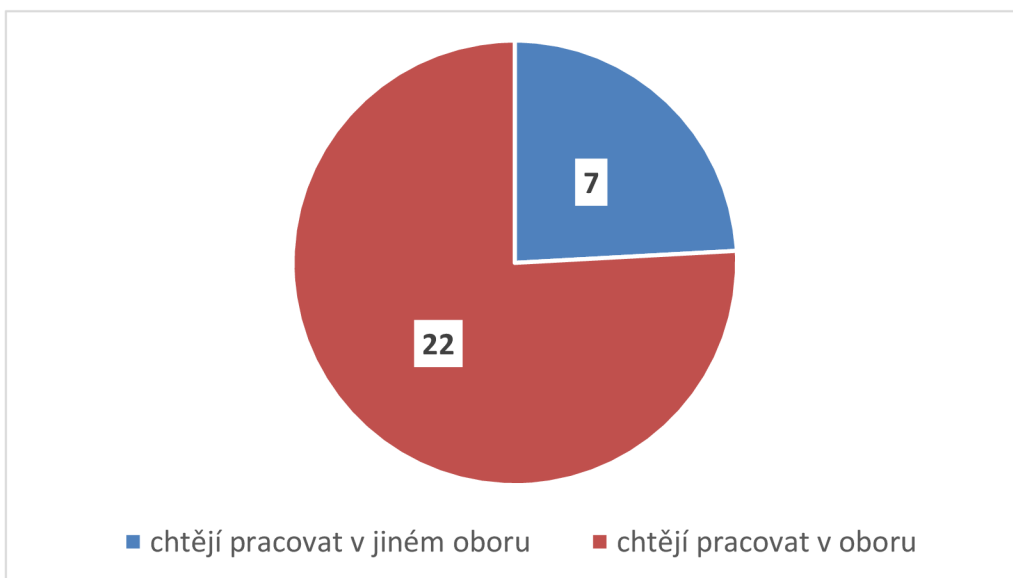
Graf 1 - Motivy, které vedly žáky k přihlášení se ke studiu daného oboru

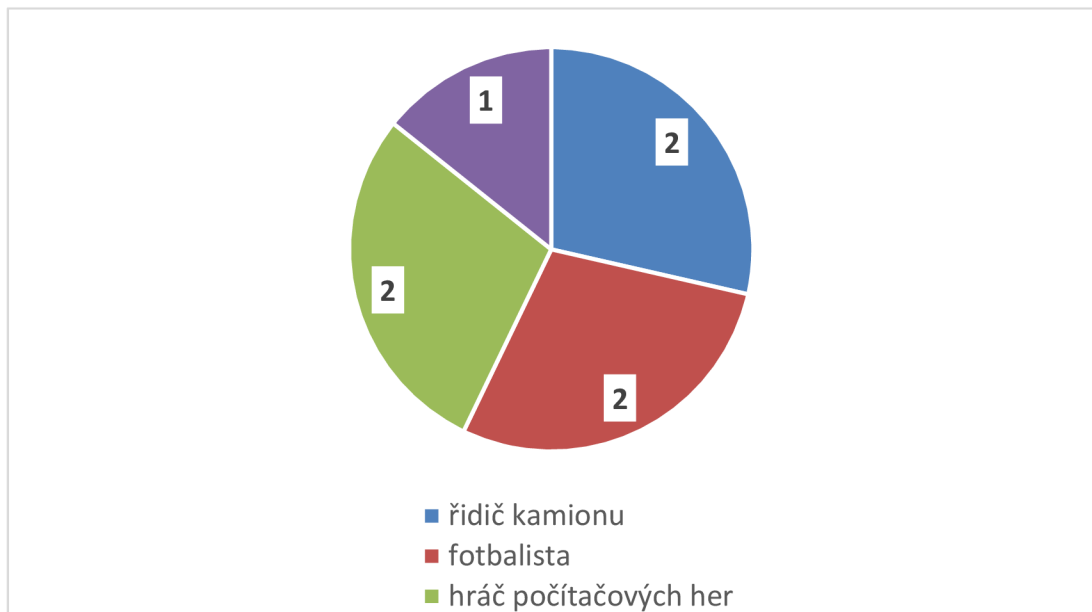
b) Mají žáci v plánu pracovat v oboru, na který se přihlásili?

Celkem 22 z 29 respondentů se chce žít v oboru, který mají v plánu vystudovat (viz Graf 2). Sedm žáků se chce po studiu žít těmito profesemi: řidič kamionu (2x), fotbalista (2x), hráč počítačových her (2x), policista (1x) – viz graf č. 3 – Profesní plány respondentů.

Graf 2 – Zájem o práci ve studovaném oboru

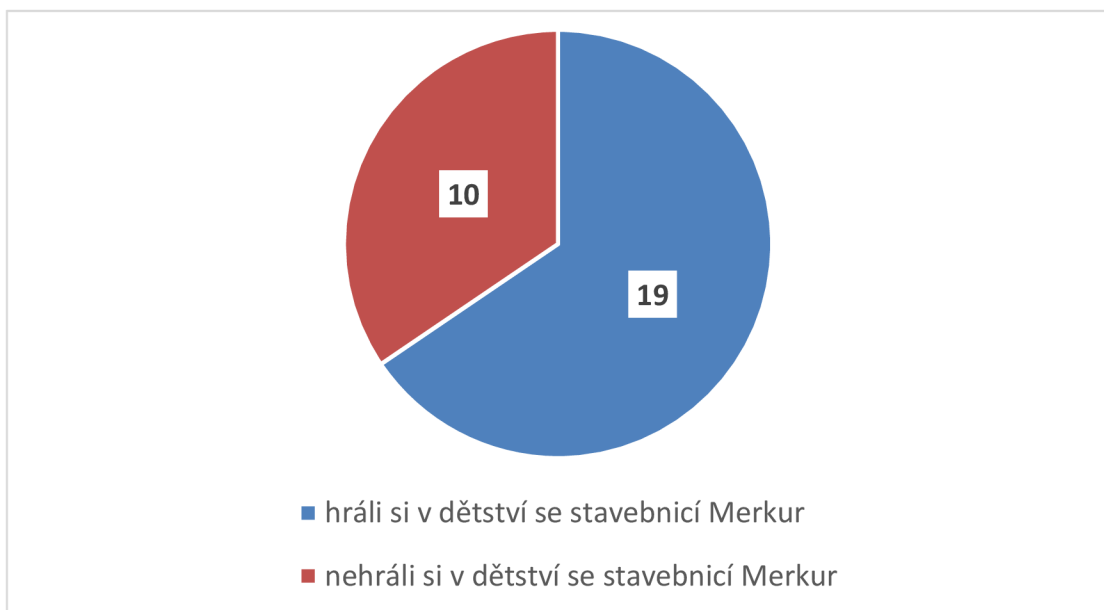
Graf 3 - Profesní plány respondentů

c) *Byly technické dovednosti žáků rozvíjeny od dětství prostřednictvím stavebnice Merkur?*

Kladně odpovědělo 19 žáků, záporně 10 žáků (viz Graf 4).

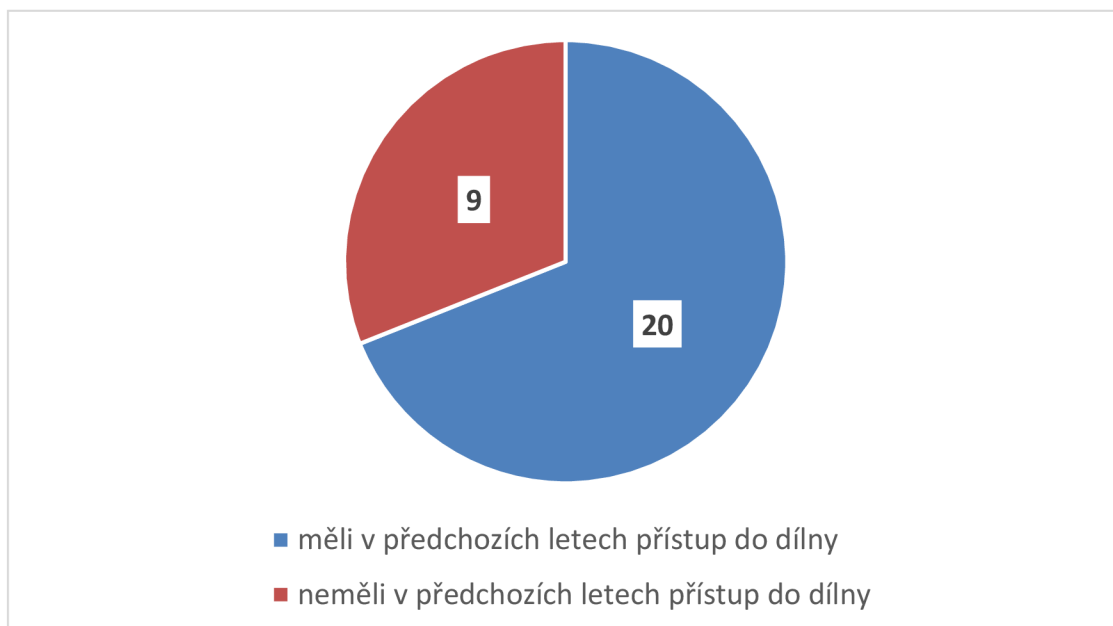
Graf 4 – Zkušenost interakce se stavebnicí Merkur

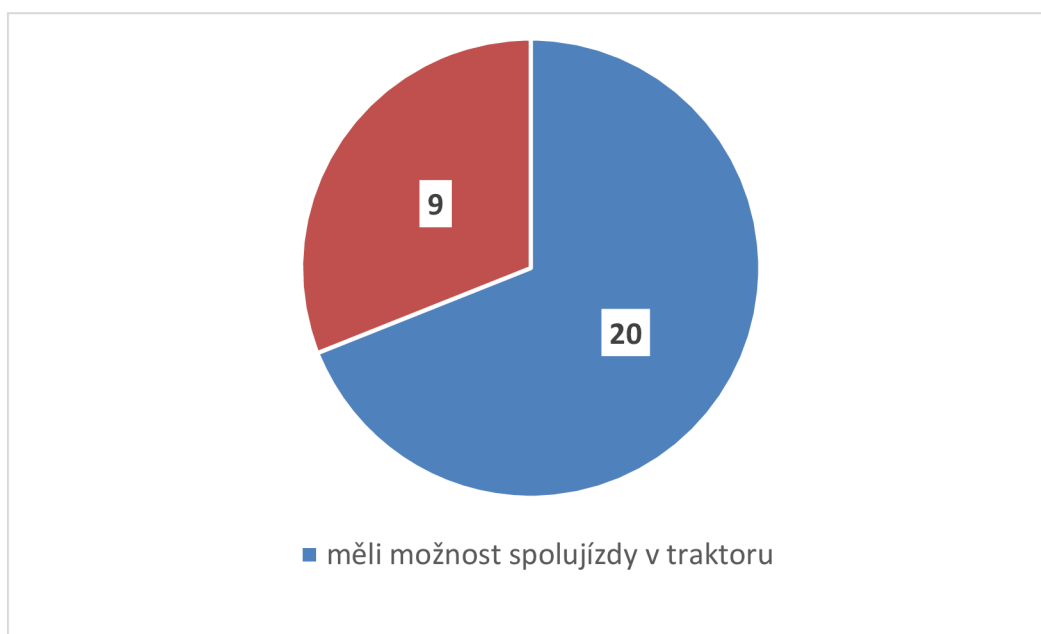
d) Měli žáci v předchozích letech možnost sledovat někoho při práci v daném oboru (sledování práce v dílně, spolujízda v traktoru)?

Do dílny mělo v předchozích letech přístup 20 žáků, tuto možnost nemělo 9 žáků (viz Graf 5). V traktoru někdy jelo 20 žáků, tuto možnost nemělo 9 žáků (viz Graf 6).

Graf 5 – Zkušenost práce v dílně

Graf 6 – Zkušenost spolujízdy v traktoru

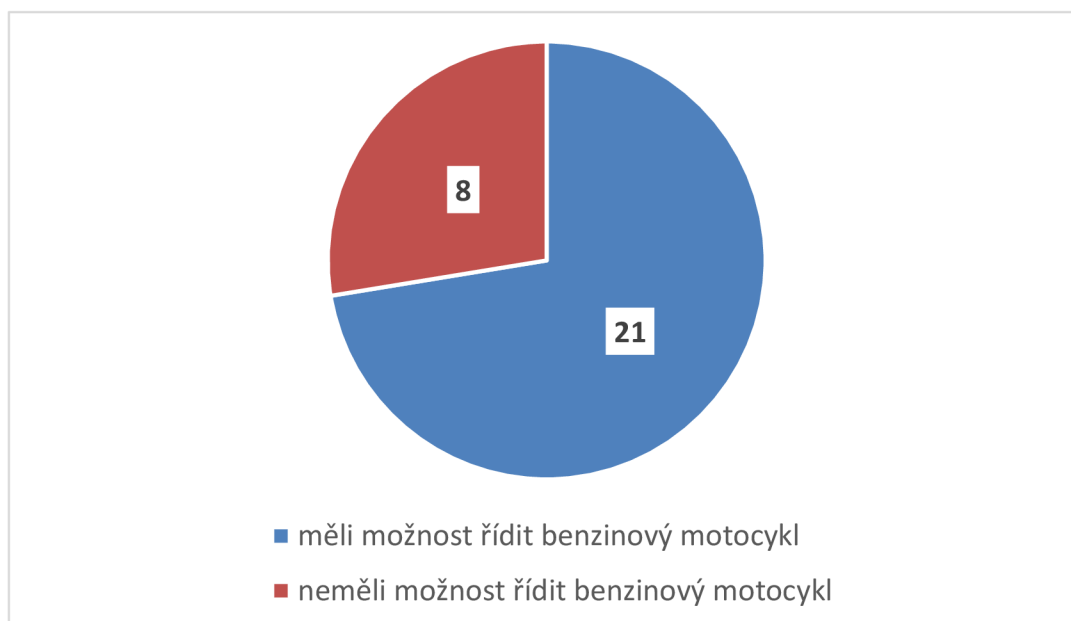

e) Měli žáci možnost zkusit si dílčí úkony oboru (řízení motorového vozidla, provádění drobných oprav, používání nářadí)?

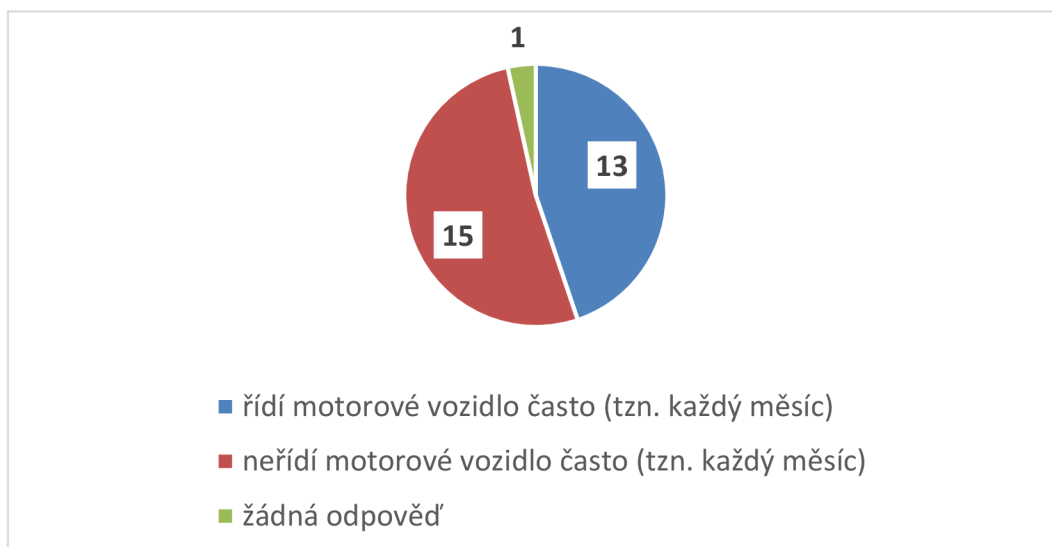
Benzinový motocykl někdy řídilo 21 žáků, tuto možnost nemělo 8 žáků (viz Graf 7). Často (tzn. každý měsíc) řídí nějaké motorové vozidlo 13 žáků, neřídí 15 žáků, neodpověděl 1 žák (viz Graf 8). Žárovku někdy vyměňovalo 20 žáků, tuto zkušenost nemá 8 žáků, neodpověděl 1 (viz Graf 9). S koly a pneumatikami na vozidlech někdy manipulovalo 24 žáků, tuto zkušenost nemá 5 žáků (viz Graf 10). Osobní zkušenost s používáním dílenského nářadí je vyznačena v Grafu 11:

- vrtačka – 29x
- pila – 26x
- ráčna – 21x
- hever – 19x
- úhlová bruska – 16x
- svářečka – 4x
- soustruh – 2x
- šroubovák – 29x
- kladivo – 29x
- lopata – 29x

Graf 7 – Zkušenost s řízením benzinového motocyklu

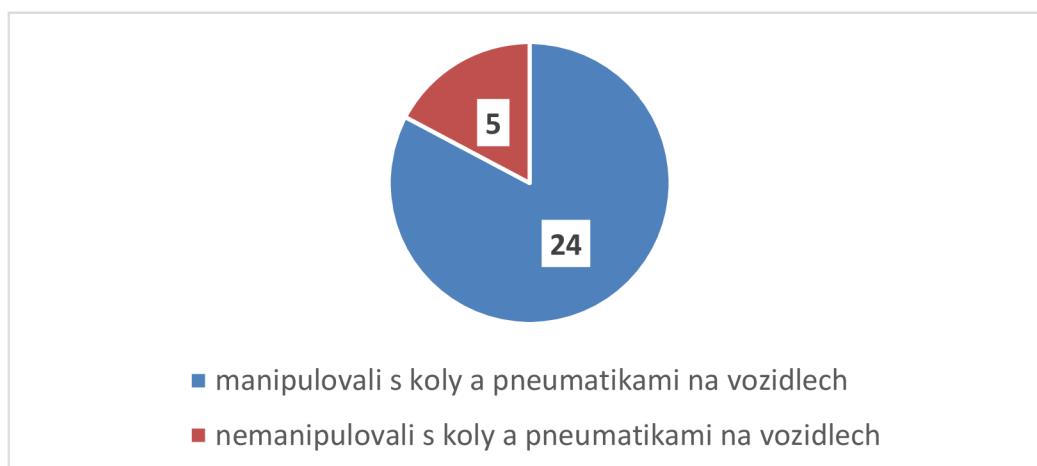
Graf 8 – Časté řízení motorového vozidla

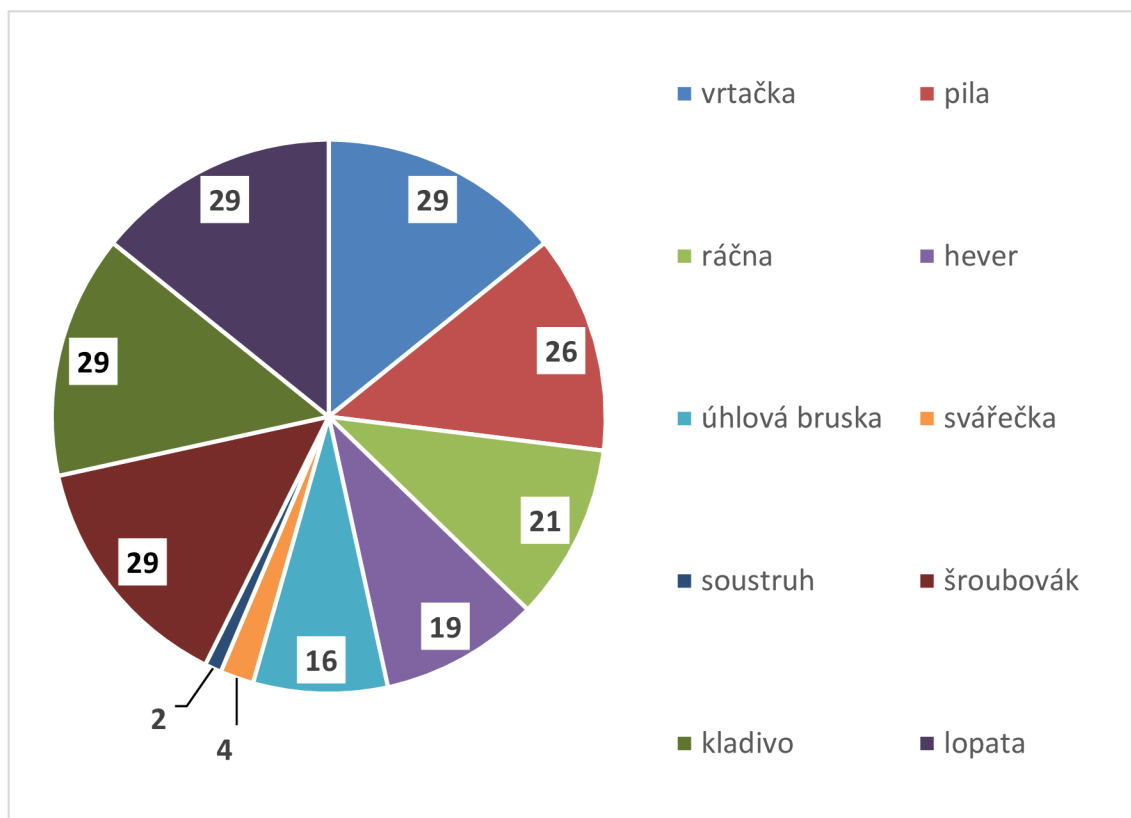
Graf 9 – Zkušenost s výměnou žárovky

Graf 10 – Zkušenost v manipulaci s koly vozidel

Graf 11 - Zkušenost s používáním dílenského nářadí

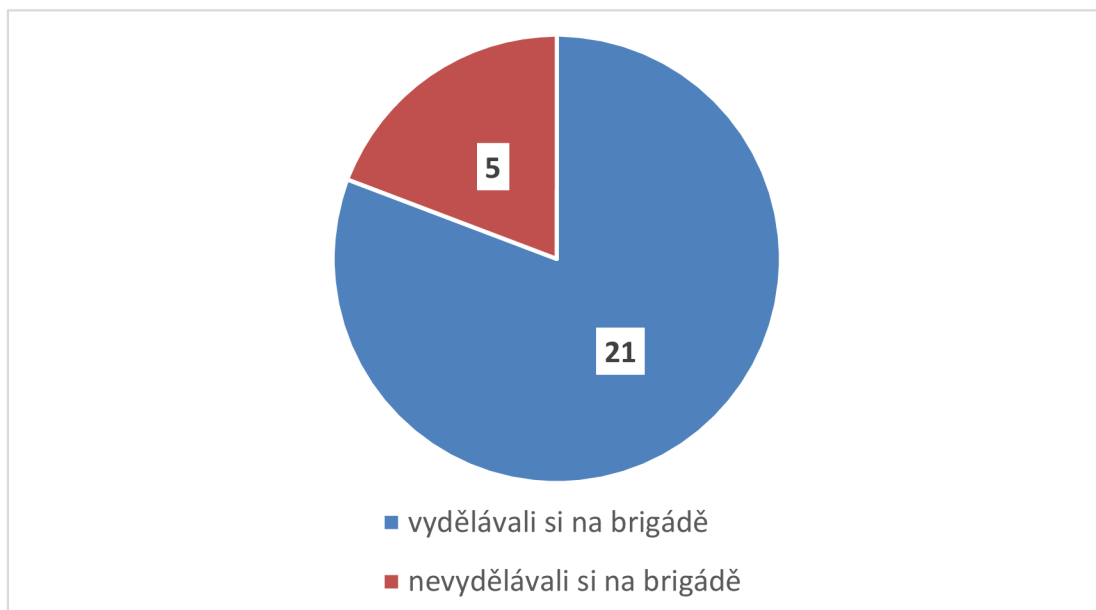

f) Mají žáci pracovní zkušenost z předchozích let?

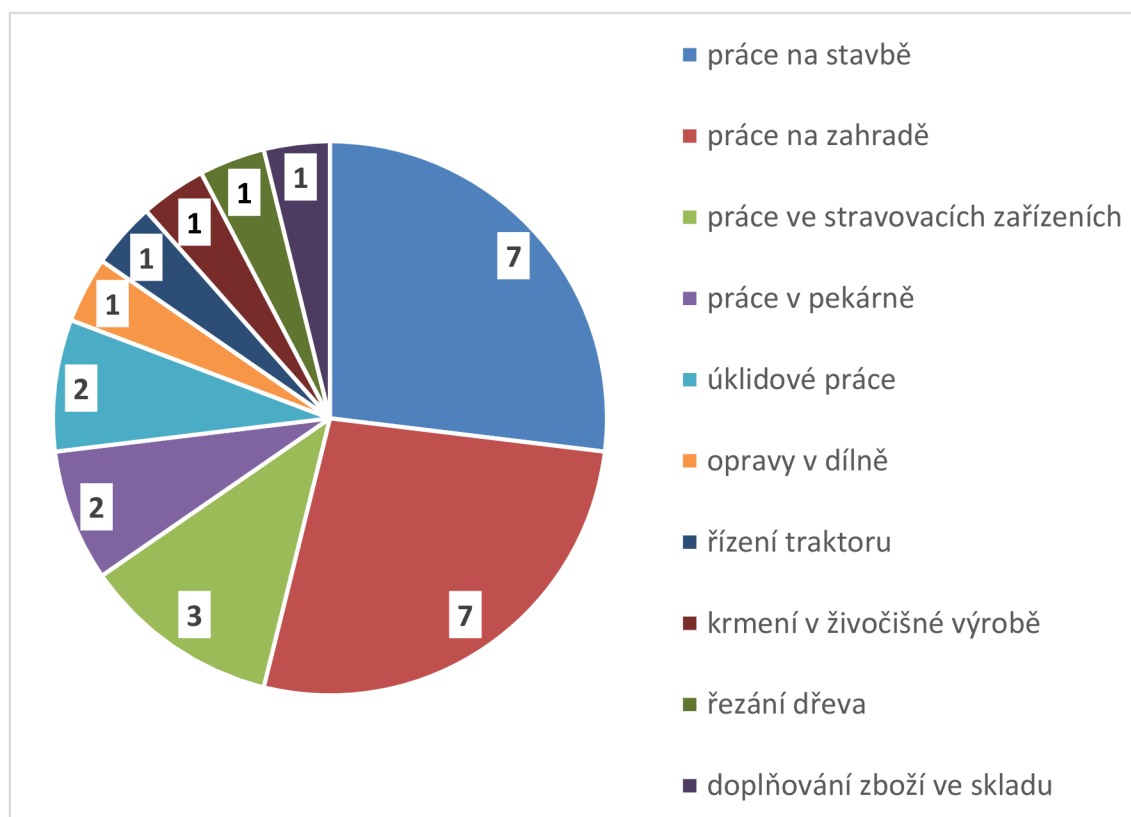
Peníze si na brigádě v minulých letech vydělávalo 21 žáků, na brigádě nikdy nebylo 8 žáků (viz Graf 12). Žáci si vydělávali následujícími pracemi (viz Graf 13):

- práce na stavbě: 7x
- práce na zahradě: 7x
- práce ve stravovacích zařízeních: 3x
- práce v pekárně: 2x
- úklidové práce: 2x
- opravy v dílně: 1x
- řízení traktoru: 1x
- krmení v živočišné výrobě: 1x
- řezání dřeva: 1x
- doplňování zboží ve skladu: 1x

Graf 12 – Zkušenost s výdělečnou činností

Graf 13 – Druhy výdělečné činnosti, kterou žáci vykonávali

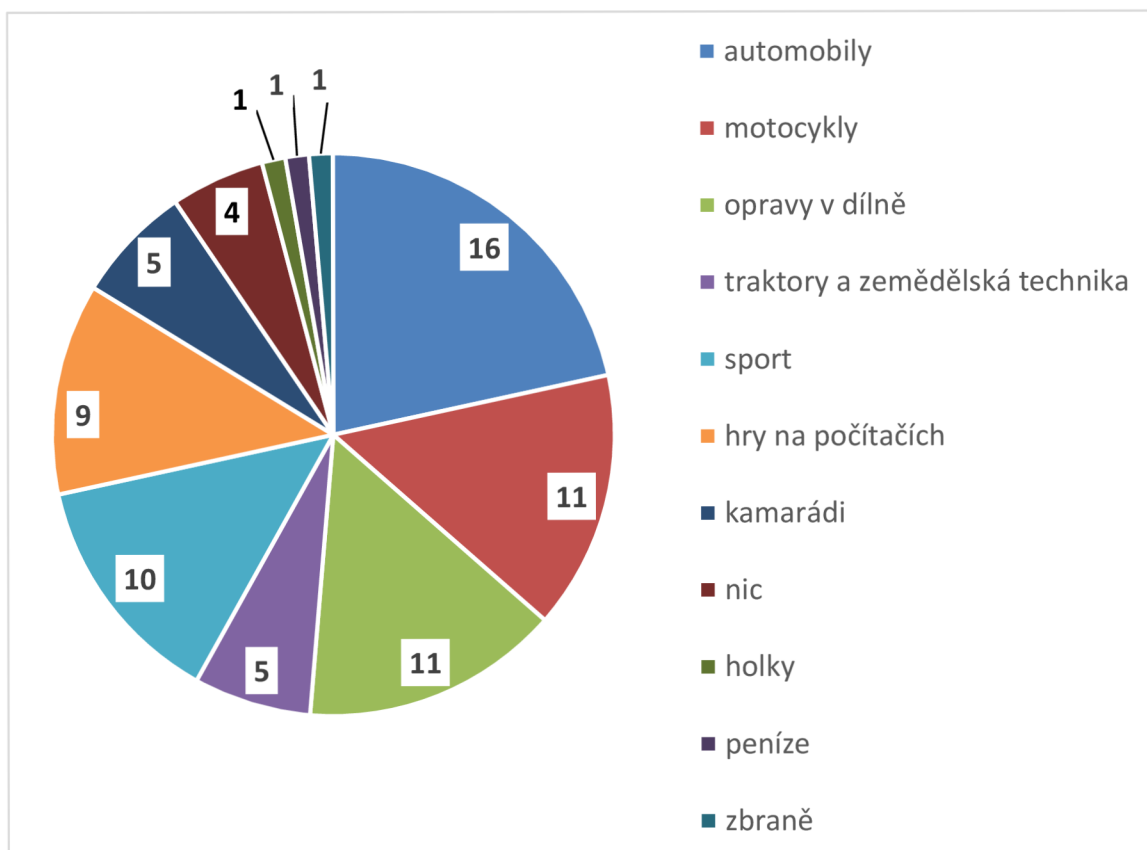

g) Co žáci 9. ročníků ZŠ zajímá a čím tráví volný čas?

Na tuto otevřenou otázku žáci odpovídali následovně (viz Graf 14):

- automobily: 16x
- motocykly: 11x
- opravy v dílně: 11x
- traktory a zemědělská technika: 5x
- sport: 10x
- hry na počítačích: 9x
- kamarádi: 5x
- nic: 4x
- holky: 1x
- peníze: 1x
- zbraně: 1x

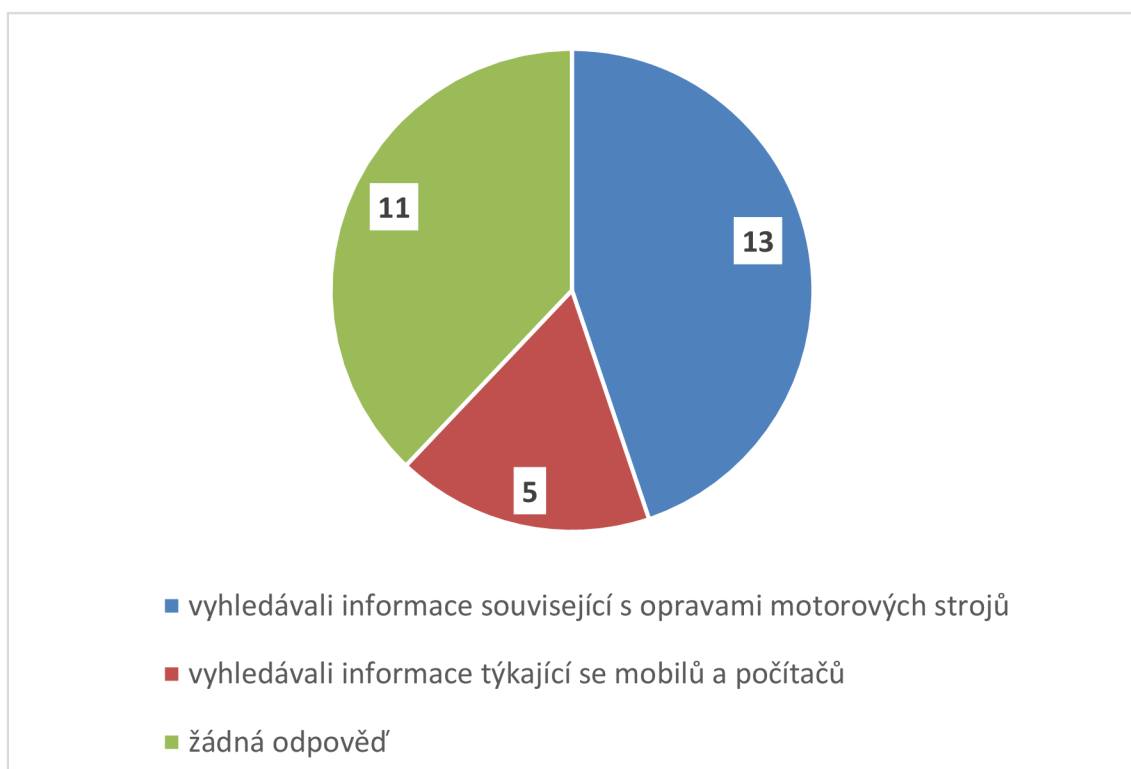
Graf 14 – Zájmy žáků

h) Na otázku: *Čeho se týkaly naposled vyhledávané technické údaje z internetu?*

– odpovědělo 13 žáků, že vyhledávalo informace související s opravami motorových strojů, 5 žáků vyhledávalo informace týkající se mobilů a počítačů, 11 žáků na otázku neodpovědělo (viz Graf 15).

Graf 15 – Technické údaje vyhledávané na internetu

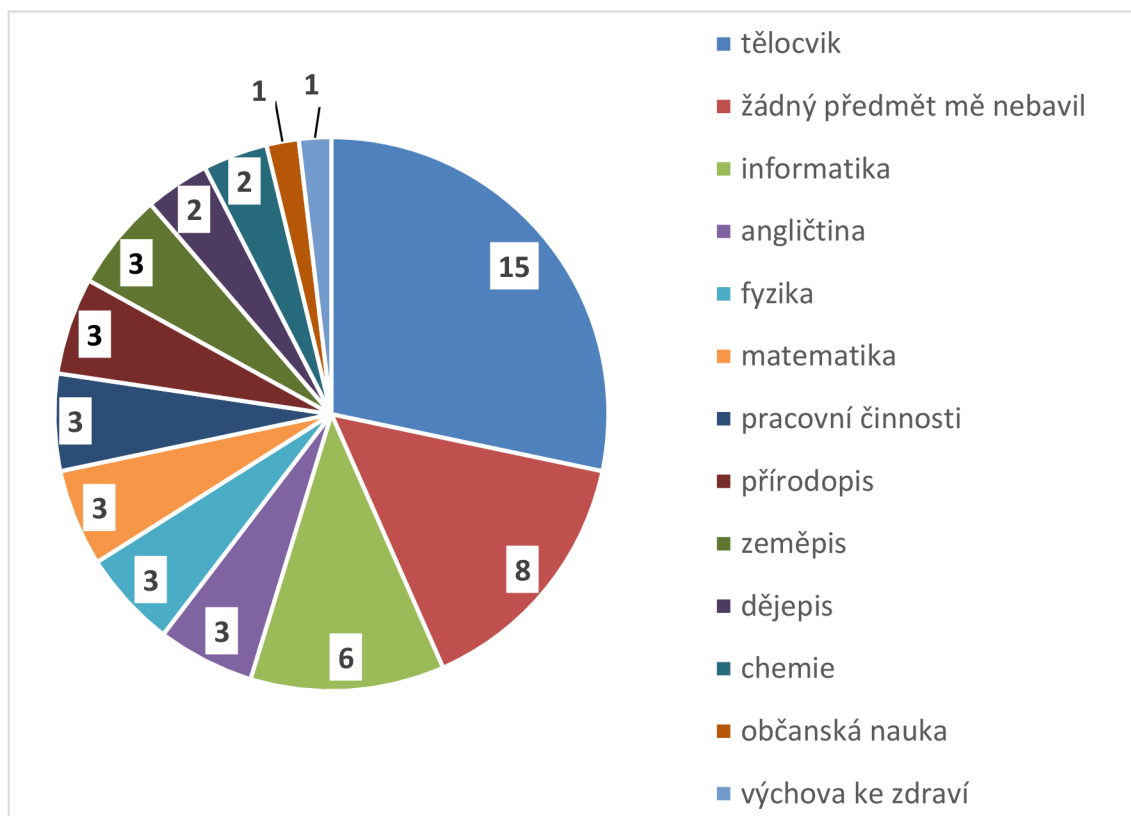
i) *Které předměty, vyučované na ZŠ, zajímaly uchazeče o studium technických oborů na SOU?*

Na tuto otevřenou otázku žáci odpovídali následovně (řazeno dle počtu respondentů a abecedy) – viz Graf 16:

- tělocvik: 15x
- žádný předmět mě nebavil: 8x
- informatika: 6x
- angličtina: 3x
- fyzika: 3x
- matematika: 3x
- pracovní činnosti: 3x
- přírodopis: 3x

- zeměpis: 3x
- dějepis: 2x
- chemie: 2x
- občanská nauka: 1x
- výchova ke zdraví: 1x

Graf 16 – Oblíbené předměty na ZŠ

6.2 Vyhodnocení rozhovorů

Metodou rozhovoru jsem zjistil, že jsou mezi momentálními životními preferencemi žáků značné rozdíly. Pokud bych měl respondenty rozdělit do škály podle zájmu o obor, věrně by odpovídala Gaussově křivce.

Na jedné straně škály by stál chlapec ze ZŠ Malešov, který chce být automechanikem, všechen svůj volný čas tráví v dílně, „hrabe se ve strojích a učí se o motorech“. Velice si přeje mít vlastní motocykl, proto stráví celé prázdniny na brigádě, aby si mohl starší motocykl koupit. Nesmírně se těší na konec prázdnin, až bude motocykl mít a až začne jeho vysněné studium na SOU. Téměř totožné životní očekávání má další

žák ze ZŠ Zbraslavice. Oba se vyznačují značnou srdečností, oba ve škole bavil tělocvik a pracovní činnosti. Jednoho navíc zeměpis a dějepis, druhého chemie.

Na opačný konec pomyslné škály bych zařadil žáka ze ZŠ Nové Dvory. Jeho jediným koníčkem je hrát na počítači Lolko, chce se živit jako profesionální hráč Lolko, ve škole ho bavily pouze přestávky. Jeho výběr oboru autoelektrikář byl náhodný, protože se nechce učit a nevěří si, že by se dostal na SŠ. Překvapivě měl ve svém životě možnost stavět si z Merkuru, pohybovat se v dílně a jezdit na motorových strojích. Bohužel ho tento „druh světa“ zatím více neoslovil. Další žák, který vykazoval o obor (opět autoelektrikář) velmi malý zájem, se na školu přihlásil kvůli dopravní dostupnosti. Ve svém volném čase hraje videohry a zajímá se pouze o počítače. Ve škole ho bavil jen tělocvik. Do dílny se ve svém životě nedostal, na žádném motorovém stroji nejezdil, na brigádě nikdy nebyl a jeho osobní zkušenost s náradím je minimální.

Ostatní respondenti působili velmi podobně v důvodech, proč si jako svoji profesi vybrali práci s motorovými vozidly. Srovnatelné byly i jejich koníčky a zkušenosti v oboru. Řekl bych, že na nich bylo patrné zaujetí pro obor.

6.3 Diskuse

Z hlediska motivace žáků ke studiu vyplývá z průzkumu, že nejčastějším důvodem, proč si žáci obor vybrali, je dlouhodobý zájem o obor, což je potěšující informace. Takto odpovědělo 72 % respondentů. Dalším důvodem, proč si žáci zvolili vybraný obor, je vědomí, že s jistotou seženou práci (58 %) a vědomí dobrého výdělku (48 %). 38 % žáků vybralo učební obor, protože se nechtějí v budoucnu moc učit a obor považují z tohoto pohledu za málo náročný. 35 % si daný obor zvolilo kvůli dopravní dostupnosti.

Z hlediska oblíbenosti školních předmětů se nepodařilo prokázat souvislost s výběrem oboru. 52 % žáků mělo ve škole rádo tělocvik, v ostatních předmětech je shoda minimální. 28 % žáků nemělo ve škole rádo žádný předmět, což může vypovídat o jejich ne příliš dobrém vztahu ke vzdělávání obecně.

Realita volnočasových aktivit žáků bohužel procentuálně neodpovídá informaci, kterou žáci uvedli v úvodu - tzn., že se vždy zajímali o obor zabývající se motorovými vozidly. Ve skutečnosti se o automobily aktivně zajímá 55 % žáků, o motocykly a opravy obecně pouhých 38 % žáků a o traktory jen 17 % žáků. 45 % těchto žáků svůj zájem o obor potvrdilo tím, že si na internetu dohledávají technické informace, týkající se oprav motorových vozidel. Oproti tomu 35 % žáků se ve volném čase věnuje sportu, 31 % tráví

čas u počítačových her. Téměř 14 % žáků neprovozuje ve volném čase žádné koníčky ani zájmy.

Z výše uvedené informace můžeme odhadnout, že přibližně polovina respondentů, nastupujících v září do 1. ročníku SOU budou žáci motivovaní a nadšení pro obor. V ideálním případě budou schopni své nadšení přenést i na některé méně motivované spolužáky, jejichž zájmem je v lepším případě sport, v horším případě nic. Část z nich je možno zaujmout prací s počítačem, kterou učitel zahrne do výuky.

Je nutno připomenout, že průzkum cílil na žáky z menších obcí, kteří mají obecně více šancí svůj zájem o motorová vozidla provozovat aktivně, oproti jejich budoucím spolužákům z měst, kteří do průzkumu nebyli zařazeni a hypoteticky mají méně příležitostí fyzicky se zabývat motorovými vozidly ve volném čase.

Z pohledu vstupních technických zkušeností v oboru udávají téměř dvě třetiny respondentů, že v dětství konstruovali první vozidla pomocí kovových prvků, šroubků a maticek ze stavebnice Merkur. Možná zde vznikl jejich zájem pro obor a doufejme, že na něj bude možno při budoucím studiu navázat.

Přístup do dílny a možnost sledovat opakovaně někoho, kdo zde pracoval, měly dvě třetiny respondentů, stejně jako možnost jezdit traktorem a řídit motocykl s benzinovým motorem. (Možnost na motocyklu jezdit pravidelně má necelá polovina respondentů.) Dvě třetiny respondentů umí vyměnit žárovku a dokonce 83 % někdy manipulovalo s koly na vozidle. Celých 100 % respondentů někdy pracovalo s vrtačkou, šroubovákem, kladivem a lopatou – toto náčiní lze považovat za dostupné vybavení domácnosti. 90 % respondentů použilo někdy pilu, 72 % ráčnu, 66 % hever a 55 % úhlovou brusku. Tyto praktické zkušenosti potvrzují aktivní zájem žáků o obor. Minimum žáků mělo možnost použít v dílně soustruh a svářečku, což je z bezpečnostních důvodů dobře.

Zkušenost z pracovního procesu různého druhu mají dvě třetiny respondentů. Nejčastěji pomáhali na stavbě, na zahradě nebo jinými pomocnými pracemi. Jeden respondent si vydělával řízením traktoru a jeden opravami v dílně.

7 Závěr

Z průzkumu pro mne vyplývá, že necelé dvě třetiny respondentů jsou chlapci, kteří se o obor skutečně zajímají – mají dílčí zkušenost s motocykly, automobily a drobnými opravami. Učitel na SOU by mohl jejich zájem a zkušenost využít při skupinové práci ve výuce. Ovšem je nutno vzít v úvahu, že školní třída bude z velké části zaplněna uchazeči z větších obcí a měst, jež nebyli zahrnuti do průzkumu. Obecně lze předpokládat, že tito žáci měli méně příležitostí k získání osobních zkušeností v oboru, protože ve městech má jen málo lidí vybavenou dílnu a málo dětí možnost řídit na své zahradě motorové vozidlo nebo stroj. Poměrně vysokou míru zajímavosti vykazují u dospívajících počítače – učitel může ve výuce počítače využívat, abych podnítil zájem žáků o učivo.

Z teoretické části práce vyplývá, že období dospívání je pro mládež velmi náročné. Přináší vývojové úkoly, které nejsou snadné. S neshodami se každý jedinec vyrovnává jinak. Je třeba ke každému přistupovat individuálně a mít stále na vědomí, že to, jak se dospívající projevuje navenek, může mít souvislost s něčím, co se odehrává uvnitř a je našemu zraku skryto. Někdy může být učitel dospívajícímu nápomocen, pokud si získá jeho důvěru, někdy prostě pomoci nemůže. Důvěru žáků si učitel získává, pokud je jim naslouchajícím partnerem v diskusi. To znamená, že umožní žákovi vytvořit si a obhájit vlastní názory. Pokud učitel vyslechne žáka, projeví mu tím respekt. Žáci jsou pak více nakloněni poslouchat učitele – ať se jedná o diskusi nebo o přednášku. Pouhé předávání vědomostí a zkušeností ze strany učitelů, potažmo dospělých obecně, většinou žáci spíše nepřijímají. Informace od dospělého, se kterým si vytvořili vztah, přijímají dle poznatků psychologů lépe.

Před psaním této práce jsem se domníval, že bych měl ještě několik let pracovat v oboru a teprve potom začít pracovat jako učitel na SOU. Po napsání práce jsem si uvědomil, že učitel, který je žákům blízko věkem, má výhodu v oblasti komunikace a snadněji se může stát pro žáky vzorem, který budou chtít následovat. Tím je pro něho snadnější žáky motivovat k zájmu o studium.

V každém případě musí učitel neustále rozvíjet své profesní kompetence a pracovat na svých komunikačních dovednostech, které jsou základem jeho profese. Z učitele by měla vyzařovat opravdovost, emoční stabilita a otevřenost vůči lidem. Nesmí postrádat cit pro spravedlnost, smysl pro humor, schopnost empaticky žákům porozumět a umět ocenit jejich dosažené výsledky. Tak může žák ze strany učitele cítit přijetí, které je silným motivačním prvkem pro zájem žáka o výuku. Učitel sám tedy může být svou

osobností pro žáky motivací k lepším výkonům ve studiu. Každopádně motivace nebude fungovat, pokud žák nebude vidět smysl v tom, proč se učí.

Učitel si musí být vědom toho, že práce s dospívajícími je nesmírně náročná. Učitel ze sebe může vydat jen tolik energie, aby se sám nedostal do záporných hodnot ve smyslu syndromu vyhoření. Může žákovi nabídnout možnost se učit, ale je pouze žákovou zodpovědností, jak s touto možností naloží a kolik vědomostí a dovedností si do života ze školy odnese. Edukační proces ve škole není jen o vědomostech a dovednostech. Úkolem učitelů je rozvíjet celou osobnost žáka tak, aby se mohl stát dospělým ve všech oblastech života. Žák potřebuje získat zdravou sebedůvěru a sebeúctu, najít svou identitu a převzít odpovědnost za svůj život. V každé této oblasti mu může být citlivý učitel nápomocen.

„My učitelé navíc nejsme žádní kouzelníci – musíme se učit více než kdo jiný. Jsme spíše (chemicky řečeno) „katalyzátoři“ nebo (řečeno humanitně) facilitátoři – usnadňujeme reakce lidí a témat, pomáháme procesům růstu, vkládáme do těchto procesů svou přítomnost a mnohdy i svou duši. Správně bychom se přitom neměli – podobně jako chemické katalyzátory – spotřebovávat.“ (Plamínek, 2010, s. 280)

8 Zdroje

- ADAIR, John. *100 tipů jak úspěšně řídit a vést lidi*. CP Books, a. s. Praha, 2005, 130 s. ISBN 80-251-0529-6.
- Atlas školství. *Základní školy v okrese Kutná Hora*. [online] [cit. 2023-06-28]. Dostupný z: <<https://www.atlasskolstvi.cz/zakladni-skoly?p=1&district=kutna-hora>>.
- BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Nakladatelství Alfa, 2008, 197 s. ISBN 978-80-87197-12-7.
- BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Triton, 2011. 260 s. ISBN 978-80-7387-436-0.
- BRAUN, Richard, MARKOVÁ, Dana, NOVÁČKOVÁ, Jana. *Praktikum školní psychologie*. Portál, 2014. 214 s. ISBN 978-80-262-0176-2.
- CARR- GRESS, Michael, SHALEOVÁ, Erin. *Pubertáči a adolescenti*. Portál, 2010. 197 s. ISBN 978-80-7367-662-9.
- CIPRO, MIROSLAV. *Aspekty výchovy*. Vydavatel Miroslav Cipro, 2000, 58 s. ISBN 20-238-5803-3.
- CLEGG, Brian. *Motivace*. CP Books, a.s. Brno, 2005. 115 s. ISBN 80-251-0550-4.
- FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Portál, 2010. 383 s. ISBN 978-80-7367-725-1.
- Google. *Obec Církvíce*. [online] [cit. 2023-06-28]. Dostupný z: <https://www.google.com/search?q=c%C3%ADrkvice&rlz=1C1GCEB_enCZ1016CZ1016&oq=c%C3%ADrkvice&aqs=chrome..69i57.1479j0j1&sourceid=chrome&ie=UTF-8&safe=active&ssui=on>.
- HINESOVÁ, Gill, BAVRSTOCKOVÁ, Alison. *Nebojte se vychovávat*. Ikar, 2007. 287 s. ISBN 978-80-249-0933-2.
- ISŠT Benešov. *Studijní a učební obory*. [online] [cit. 2023-06-30]. Dostupný z: <<https://www.isstbn.cz/inpage/obory/>>.
- JEDLIČKA, Richard, KOŤA, Jaroslav, SLAVÍK, Jan. *Pedagogická psychologie pro učitele*. Grada, 2018. 528 s. ISBN 978-80-271-0586-1.
- MACEK, P. *Adolescence*. Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7

- Mapy.cz. *Okres Kutná Hora*. [online] [cit. 2023-06-30]. Dostupný z: <<https://mapy.cz/zakladni?l=0&q=kutnohorsko&source=dist&id=52&ds=1&x=15.0722390&y=49.8915140&z=10>>.
- MASLOW, Abraham H., *Motivation and Personality*. Harper and Row, Publishers, 1954. 369 s. ISBN nemá.
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Academia Praha, 1996. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých*. Grada, 2010. 318 s. ISBN 978-80-247-3235-0.
- SKORUNKOVÁ, Radka. *Základy vývojové psychologie*. Gaudeamus, 2013. 159 s. ISBN 978-80-7435-253-9.
- SOŠ a SOU dopravní Čáslav. *Přehled studijních oborů*. [online] [cit. 2023-06-30]. Dostupný z: <<https://dscaslav.cz/>>.
- SOŠ a SOU dopravní Čáslav. *Školní vzdělávací program*. [online] [cit. 2023-07-02]. Dostupný z: <<https://dscaslav.cz/public/dokumenty/skolni-vzdelavaci-programy/svp-automechanik-2019.pdf>>.
- SOUz Chvaletice. *Učební a studijní obory*. [online] [cit. 2023-06-30]. Dostupný z: <<https://www.souzchvaletice.cz/#>>.
- SOŠ a SOU Vlašim. *Nabídka studia*. [online] [cit. 2023-06-30]. Dostupný z: <<http://www.sosasou-vlasim.cz/pro-uchazece/studijni-obory/>>.
- RVP.cz. *Zařazení učiva předmětu Volba povolání do nových ŠVP základních škol - aktualizovaná verze*. [online] [cit. 2023-12-21]. Dostupný z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1936/ZARAZENI-UCIVA-PREDMETU-VOLBA-POVOLANI-DO-NOVYCH-SVP-ZAKLADNICH-SKOL---AKTUALIZOVANA-VERZE.html>>.
- VENDEL, Š. *Kariérní poradenství*. Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9
- Wikipedie. *Okres Kutná Hora*. [online] [cit. 2023-06-28]. Dostupný z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Kutn%C3%A1_Hora>.
- *Zákony pro lidi. Školská zařízení a školské služby*. [online] [cit. 2023-07-02]. Dostupný z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast10>>.

9 Seznam příloh

Příloha A – Dotazník

Anonymní dotazník pro žáky 9. ročníků ZŠ v roce 2023,
kteří si podali přihlášku ke studiu technických oborů na SOU
(dotazníky slouží jako podklady pro zpracování bakalářské práce Jaromíra Pavla,
studenta UHK - obor Učitelství praktického vyučování)

1. Na jaké obory SOU se hlásíš? *(prosím, napiš oba):*

.....

2. Proč sis vybral/a tyto obory *(prosím, zakřížkuj správné odpovědi, může jich být víc):*

- někdo v rodině pracuje ve stejné profesi
- vždy mě toto zajímalo
- práce v oboru mi umožní vydělávat hodně peněz
- budu mít jistotu, že seženu práci
- nechci se už moc učit
- radši bych střední školu, ale nebylo jisté, že bych se dostal/a
- mám tuto školu nejdostupnější na dojíždění
- nevěděl/a jsem, čím chci být, výběr byl spíše náhodný
- jiný důvod *(prosím napiš):*

3. Čím chceš být?

4. Čím se chceš v budoucnu živit?

5. Hrál/a sis v dětství se stavebnicí Merkur (šroubky, kovové díly, kola)? ANO NE

6. Chodil/a jsi v dětství víc než 10x někomu pomáhat do dílny pro opravy motorových vozidel nebo při práci se železem? *(zakřížkuj správnou odpověď)?* ANO NE

7. Vyměňoval/a jsi někdy na autě kola nebo opravoval/a pichlé kolo? ANO NE

8. Vyměňoval/a jsi někdy doma nebo v autě prasklou žárovku? ANO NE

(prosím, otoč list na druhou stranu)

9. Zakřížkuj, prosím, nářadí, které jsi už někdy používal/a:

☐ vrtačka	☐ svářečka
☐ pila	☐ soustruh
☐ ráčna	☐ šroubovák
☐ hever	☐ kladivo
☐ rozbrus= flexa= úhlová bruska	☐ lopata

10. Řídil/a jsi někdy benzinovou motorku? ANO NE

11. Jel/a jsi někdy jako spolujezdec nebo řidič v traktoru (ne sekací traktůrek)?
ANO NE

12. Řídíš cokoli benzinového nebo naftového každý měsíc? ANO NE

13. Když jsi naposled hledal/a na internetu technické údaje o něčem, čeho se to týkalo?
(např. motor, mobil.):

.....

14. Byl/a jsi někdy na brigádě? ANO NE

Pokud ano, čím sis vydělával/a?

.....

15. Jaké předměty Tě ve škole baví?

.....

16. O co se zajímáš?

.....

17. Co ráda/a děláš ve volném čase? (cokoli)

.....

Děkuji za vyplnění dotazníku a přeji hodně úspěchů v dalším studiu!